

HOGGAAMINTA FIICAN GOOD LEADERSHIP

" HOGGAAMINTA FIICANI WAXAA AY KU XIRAN TAHAY HOGGAAMIYAH !"'

CAASHA GEELLE DIIRIYE

HOGGAAMINTA FIICAN
GOOD LEADERSHIP

DAABACAADDA LABAAD

CAASHA GEELLE DIIRIYE

SELF PUBLISHED BY THE AUTHOR, 2010
GAROWE, PUNTLAND

All Rights Reserved.

No part of this work may be produced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage and retrieval system, without the prior written permission of its author.

Second Edition: published by The Author, Garowe, Puntland, 2010.

This work was originally published by Somali Women Concern, Gaalkacyo, Puntland, in 2003.

Buuggan dhammaanti ama qayb ka mid ah toona lama daabacan karo, sawiran karo, cod ahaan looma duuban karo, af-qalaadna laguma hal tebin karo, iyada oo aan oggolaansho qoraal ah laga helin qoraha.

Daabacaadda IIaad: waxaa daabacday Qoraaga Caasha Geelle Diiriye, Garowe, Puntland, 2010.

Daabacaaddii Iaad: waxaa daabacay Somali Women Concern, Galkacyo, Puntland, 2003, 2008.

Second Edition Printed by Modern lithographic LTD
P.O. Box 522810-00200
Nairobi Kenya

*Buugga waxaa laga dalban karaa Taleefonnada hoose:
0025290794202 – 0025266794202 - 00252444472
E-mail: ashagelle@yahoo.com*

MAHADNAQ	4
GOGOL-DHIG	5
HORDHAC	9
QAYBTA KOOWAAD Xirfadaha Hoggaaminta Fiican	12
QAYBTA LABAAD Xirfadaha Isgaarsiinta & Muhimadda ay u Leeyihiin Hoggaan Wanaagga	23
QAYBTA SADDEXAD Agaasimidda/Qorsheynta Shirarka & Qorista Warbixinnada	33
QAYBTA AFRAAD Muhimadda Mashruuca Shaqo & Hoggaamiyaha	44
QAYBTA SHANAAD U Qareemidda & Meelmarinta Ra'yiga	52
QAYBTA LIXAAD Lammaanaha & ka Qaybgalka loo Siman Yahay	57
QAYBTA TODDOBAAD Waajibaadka Hoggaamiyaha Shacabku Doortay	64
GUNAANAD	68
RAADRAAC	70

Waxaa xusid mudan Illaaheenii weynaa ee ii suurto galiyey qoraalka buuggaan, waxaan sidoo kale fursaddan kaga faa'iideysanayaa in aan u mahad celiyo shaqsiyaadkii iyo ururradii gacan dhaqaale iyo mid figradeedba iga siiyey diyaarinata buuggan "Hoggaaminta Fiican". Dadkaas waxaa ka mid ahaa: Dr. Cabdullaahi Xirsi Axmed (Cesaro) oo fikir, dulqaad, dhiirrigalin iyo dhaqaalaba ila garab istaagnaa intii aan qorayey Buuggaan, Siciido Geelle oo qayb ka qaadatay dhaqaalihii daabacaadda caddadka labaad ee Buuggan. Waxaa iyana xusid mudan Hay'adda Oxfam Canada iyo Ururka Somali Women Concern (SWC), Gaalkacyo oo iyaguna iga caawiyey daabacaadii caddadkii koowaad ee Buuggan, gaar ahaan Hibo Aadan iyo Jamaad Gaafaa oo kaalin lama ilaawaan ah ka qaatay garaaciddii, habayntii iyo soo saariddii cadadka koowaad sanadkii 2003.

Waxaa kale oo mahad gaar ah iga mudan shaqaalahi Wasaaradda Haweenka iyo Arrimaha Qoyska Puntland oo ila fududeeyey daabacaad aan rasmi ahayn oo caddadkan labaad laga sameeyey soona baxday December 2008, intii aan rasmiga loo daabicin, gaar ahaan xubnaha kala ah Siciido Xuseen, Cadar Cadceed, Samsam M Samriye, Ayaan Nuur, Caasha Axmed, Ladan Faarax, Raage Cali, Mahad Cismaan iyo Walac Cumar oo si gaar ah uga qayb qaatay rogiddii iyo soo saariddii daabacaadii aan rasmiga ahayn ee buuggan.

Waxa iyaguna mahad aan la ilaawi Karin iga mudan Dr. Maxamed Daahir Afrax oo talooyin waxtar leh iigu deeqay & Anwar Maxamed Diiriye oo tifatirkha, jaangoynta galka iyo sixitaankii ugu dambeeyey ku sameeyey, waqtii badana galiyey soo bixidii ugu danbeysay ee buuggan.

Ugu dambayntii waxaan mahad balaaran u celinaya Dr Cabdinaasir M Abuubakar, Ubax C. Abuubakar, Xaawo Cabdi Baradho iyo Mr. Tito Kiremi oo igala qaygalay daabacaadii ugu danbeysay ee buugga waqtigoodana ii hurey.

*Mahadsanidin
Caasha Geelle Diiriye.*

ISTICMAALKA & KA FAA'IIDEYSIGA BUUGGA

Buuggan ku saabsan "Hoggaaminta Fiican", qormadiisii koowaad waxa ay soo baxday bishii Janaayo sannadkii 2003dii, tirada laga daabacay xilligaas waxa ay ahayd 2000 oo nuqlu, muddo kooban ka dib danneyayaal badan oo xiiseynayey ayey u suurtoobi wayday in ay nuqulo ka helaan, ayada oo sababta aan u yareeyey nuquallada daabacaaddii koowaad ay ahayd aniga oo aan hubin sida dadku u xiiseyn doonaan daraasadda uu buuggu xambaarsan yahay.

Daneeyayaasha ugu badnaa ee nuqullo iga soo waydiiyey buuggu waxa ay ahaayeen haweenka hoggaamiya ururrada waddaniga ah oo marka magacooda la soo gaabiyo loo yaqaan NGO's, kuwaas oo codsiyo af iyo qoraalba ah i soo gaarsiiyey, tixgalintooda awgeedna waxa ii suurto gashay in mar labaad aan daabaco 1000 nuqlu oo dheeraad ah sannadkii 2005 bishiisii saddexaad. Xiligaas intii ka dambeysay inkasta oo ay jireen daneeyayaal badan ma samayn nuqulo dheeraad ah maadaama aan ku talo jirey in aan dib u eegis ku sameeyo buugga marka aan talo bixin ka helo akhristayaasha ay u suurto gashay in ay nuqullo ka helaan iyo qof kasta oo aan bidayey xirfad iyo waaya aragnimo kaabe u nqon karta daabacaadda rasmiga ah ee buugga.

Daabacaadda iyo faafinta nuquallada buuggan ka sakow waxaa ii suurto gashay in aan tababarro ku saabsan xirfadaha hoggaaminta fiican aan ugu tabaruco haween iyo dhalinyaro badan oo u badnaa kuwii aan daraasadda ka sameeyey si xirfadaha ay ka kasbadaan tababarka ay ugu dabakhaan mas'uuliyadahooda ay ka hayaan ururrada bulsho ee ay hoggaamiyaan, uguna dhiiradaan ka qaybgalka hoggaaminta deegaannada ay ku nool yihiin.

Xiiseynta ay muujiyeen daneeyayaashii ka qayb qaatay tababarrada xirfadaha hoggaaminta fiican iyo baahida baahsan ee loo qabay xirfadaha hoggaamantu waxa ay soo dadajisay dib u eegista labaad ee buuggan oo lagu kordhiyey mawduucyo dheeraad ah oo lagama maarmaan u ah hoggaaminta iyo waliba faahfaahin lagu sameeyey qaybo gaar ah oo ka mid ah daraasadda uu xambaarsan yahay buuggu.

Dib u eegista labaad ee buuggani waxa ay suurto gashay dhammaadkii sannadkii 2008, ka dib markii aan soo gabagabeeyey daraasaddii dheerayd ee aan muddo soo wadey, ururintii talooyinkii daneeyayaasha iyo u kuur-gallidda xirfadaha

gaarka ah ee loo baahan yahay si loo helo bulsho toosan oo weliba ku wacyigashan ku dhaqanka xirfadaha hoggaaminta fican. Waxaa iyana farxad gaar ah ii ahayd markii gobol kasta oo aan ka tagay gobollada Soomaaliya gaar ahaan Puntland aan ka helay tiro haween, dhalinyaro iyo ragba isugu jira oo akhrisatay buugga, aadna uga maqsuuday xirfadihii ay ka barteen, waxaa kale oo i sii xiisagaliyey daneeyayaal badan oo iga codsaday in ay nuqullo ka helaan buugga iyo in mar kale lagu soo celiyo tababarrada ku saabsan xirfadaha hoggaaminta & hoggaan wanaagga.

Kalsoonida badan oo i dhiiiglisay waxa aan inta badan ka kasbaday la shaqaynta ururrada bulshada rayidka ah, waxana aan fursad u helay in aan wareysiyo la yeesho haween iyo rag kala duwan oo maamulayey ururro waxtar u lahaa bulshada oo ay nasiibdarro qaarkood si sahlan ku burbureen. Daraasadaha aan badanaa xoogga saarey intii aan ku jiray ururinta xogta ku qoran buuggan waxaa ay ku salaysnayd arrimahaas iyo waliba taya xumida ka jirta maamullada deegaanada oo awoodi waaya xallinta khilaafaadyada soo noqnoqda oo xal u heliddoodu ku adkaato saameyn wayna ku yeelata horumarka gabi ahaan.

Mid ka mid ah maxsuulkii ka soo baxay daraasaddii aan sameeyey markii aan diyaarinayey buuggan waxaa ka mid ahayd in ay jirtay awood yari dhinaca xirfadaha hoggaaminta fican oo ka muuqatay hoggaamiyayaasha deegaannada iyo kuwa ururrada bulshada intooda badan, kuwaas oo inta badan xakamayn waaya badbaadinta adeegyada bulshada iyo mas'uuliyadaha ay hayaanba. kooxaha aan mudnaanta gaarka ah siiyey oo aan danaynayey in aan xog ka helo heerkooda hoggaamineed waxaa ka mid ahaa haweenka hoggaamiya ururrada bulshada, waxaana aan ku guuleystay oo aan ogaday in 80% hoggaamiyayaashii haweenka ahaa ee aan la kulmay ay ahaayeen kuwo xirfadooda hoggaamineed ay aad u hooseysay, taas ayaana igu dhalisay tababarradii ku saabsanaa xirfadaha hoggaaminta oo aan bixiyey intii aan ku jirey daraasadda si loo helo bulsho ku wacyi gashan oo taqaan xirfadaha hoggaaminta fican laga bilaabo hoggaamiyaha guriga (Qoyska) ilaa heerarka kala duwan ee hoggaaminta bulshada heer tuulo, degmo, gobol ilaa qaran.

Intii aan ku guda jirey ururinta xogta ku qoran buuggan waxaan ogaday in aqoon-yarida xirfadaha hoggaaminta ee haysata hoggaamiyayaasha ururada bulshada iyo kuwa deegaanadaba ay ka siman yihiin ragga iyo dumarku, hase yeeshee haweenka leh xirfadaha hoggaaminta fican aanay ka hoggaamin hoosayn ragga ay isku xirfadda yihiin.

Waxaa iiga soo baxday xog ururintii aan sameeyey baahida loo qabo in la helo gacan qabsi qoran oo hage u noqda dadka ku hawlan hoggaaminta barnaamijyada qoyska, kuwa horumarinta iyo hoggaamiyayaasha kale ee bulshada u adeegaba si ay u sii kobciyaan xirfadahooda hoggaamiyennimo, ugana badbaadaan khilaafyada joogtada ah ee soo kala dhex gala.

Hoggaamiyaha leh xirfadaha hoggaaminta fican waxaa u fududaata mas'uuliyaddiisa waxaana ka yaraada khilaafka kaga yimaada shaqada iyo bulshada uu hoggaamiyaha u yahayba, hoggaamiyaha leh xirfadaha hoggaaminta ficannina marwalba waa guuleystaa waxaana uu kasbadaa in ay ku kalsoonaadaan dadka uu hoggaamiyaha u yahay, jeclaadaanna, hoggamintiisa. astaamaha ugu horreeya ee lagu garto hoggaamiyaha fican waxaa ka mid ah dadka uu hoggaamiyo oo mar walba tilmaamo ka bixiya guulaha wax ku oolka ah oo uu ku soo kordhiyey adeegga bulshada ee uu u hayo deegaanka uu hoggaamiyo. Hoggaamiyaha aan lahayn xirfadda hoggaaminta fican ama xirfaddiisa hoggaamineed hooseyso waxaa hawlihiisa ku yimaada dib u dhac iyo gaabis horumarineed oo saamayn ku yeesha bulshada uu hoggaanka u hayo, waxaana la soo darsa bulshada uu hoggaamiyo cabsi joogto ah iyo kalsoonni xumo, dadaal kasta oo uu la yimaadaana waxa uu noqdaa hal bacaad lagu lisay oo mira-dhal ma noqdo.

Barashada xirfadaha hoggaaminta fican kaliya ku noqon maysid hoggaamiye fican haddii aadan ku dhaqmin tilmaamaha iyo xirfadaha lagama maarmaanka u ah hoggaaminta fican, isla markaasna aadan la iman karti dheeraad ah, u heellanaan, u dhaga nuglaan talooyinka suubban ee kaaga imanaya bulshada aad hoggaamiso, daacadnimo iyo ka fogaansho falkasta oo lid ku ah bulshada aad hoggaaminayso, hoggaamiyaha sifahaas la yimaada ayaa noqon kara hoggaamiye fican oo kasban kara kalsoonida bulshada uu hoggaamiyo.

Buuggan waxaa ka faa'iideysan kara qof walba (lab & dhadig) oo raba in uu hagaajiyo hab dhaqankiisa maamul oo uu la yeelanayo macaamiishiisa kala duwan marka uu u gudbinayo fakir, talo iyo awaamiir shaqo intaba. Istimmaalka iyo ka faa'iideysiga Xirfadaha Hoggaaminta Fiican ee uu koobayo buuggani kama reebhana jinsi iyo bulsho gaar ah, waxaa uu ku dhiirigalinaya hoggaamiye kasta oo raba in uu xirfaddiisa hoggaamineed kobciyo ama hoggaamiye cusub oo isku diyaarinaya hoggaaminta Qoys ilaa Qaran. Daneeyayaasha sida gaarka ah uga faa'iideysan kara xirfadaha ku faahfaahsan buuggan waxaa ka mid ah:

- Hoggaamiyayaasha qoyska (Aabe & Hooyo) hore u jirey ama cusub oo danaynaya in qoyskoodu noqdo mid ka badbaadsan khilaaf iyo maareyn xumo dhammaanteed.
- Qof ama koox kasta (Lab & Dhadig) oo raba in ay hoggaamiyaan koox, urur, ururro, shirkad, iskaashato, iskuul, jaaliyad iwm.
- Qof kasta oo danaynaya in uu madax u noqdo deegaan, tuulo, degmo, gobol ama qaran.
- Qof walba oo danaynaya in uu fakir gudbiyo sida hoggaamiye dhaqameed, hoggaamiye diineed, siyaasi, macallin, iwm iyo,
- Qof ama koox kasta oo isku diyaarinaysa hoggaamin noocii ay doonto ha noqotee.

Daneeyayaasha xiiseynaya barashada & ku dhaqanka xirfadaha hoggaaminta fican, waxa uu si hufan oo quman ugu faahfaahinaya buuggani qaybihiisa kala duwan qaabka ugu sahlan ee uu hoggaamiyaha fican ku kasban karo xirfad hoggaamineed oo u fududeyn karta mas'uuliyaddiisa in uu u maamusho caqabad la'aan.

HORDHAC

Buuggani waxa uu ka kooban yahay toddoba qaybood oo aqoon waafi ah ka siinaya daneeyayaasha doonaya in ay kor u qaadaan xirfadooda hoggaamineed ayagoo isku kalsoon. Qayb walba oo ka mid ah qaybaha buuggani waxa ay si gaar ah sharraxaad uga bixinaysaa meelaha ay ka liiteen hoggaamiyayaasha lab iyo dhadig ee aan soo daraasadeeyey mas'uulayaddii ay rabaan ha hoggaamiyaane.

Qaybta Koowaad, waxa lagu soo koobay xirfadaha iyo mas'uuliyadaha laga rabo hoggaamiyaha fican. Waa qaybta ugu muhiimsan maxaa yeelay waxaa ay iftiiminaysaa xirfadaha lagama maarmaanka u ah in uu yeesho hoggaamiyaha fican iyo waxyaalaha ka reebban si barnaamijkiisa shaqo uu u noqdo mid guuleysta. Qaybtani waxa kale oo ay tilmaan cad ka siinaysaa qof kasta oo hoggaamiye ah, ha ahaado mid dhaqan, mid siyaasadeed, xirfadle sare ama mid aqoontiisu hooseeyso in uusan ka maarmin barashada xirfadaha muhimka u ah hoggaaminta fican, waxaa sidoo kale ay faahfaahin dheeraad ah ka bixinaysaa in hoggaamiye kasta guushiisu ay ku xiran tahay xulashada kooxdiiisa shaqo iyo sida uu kalsooni uga suubsado bulshada u dooratay in uu hoggaamiyo.

Qaybta Labaad, waxa ay sharraxaad kooban ka bixinaysaa muhimadda isgaarsiintu u leedahay hoggaamiyaha iyo sida uu u qiimaysan karo guusha iyo guuldarada barnaamijkiisa. Waxaa ay tusaale ka bixinaysaa fashilka dagdagga ah ee ku iman kara hoggaamiyayaasha aan lahayn xirfad isgaarsiineedka fican maadaama dadka uu la macaamilaya u baahan yihiin in uu si fican u kala agaasimo, qaybtani waa qaybta ugu xasaasisan maadaama ay tahay meesha sida ugu sahlan loogu qiimayn karo xirfadda hoggaamiyaha.

Qaybta Saddexaad, waxa uu hoggaamiyuhu ka baranaya xirfadaha kala duwan ee uu uga baahan yahay sida loo agaasimo shirarka kala duwan ee dhixmara hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo iyo shirarka kale ee dhixmara hoggaamiyaha iyo bulshada uu hoggaamiyaha u yahay, sidoo kale waxa ay faahfaahin ka

bixinaysaa hab qoraalka warbixinnada iyo dhibaatooyinka ka iman kara haddii hoggaamiyuhu aanu lahayn xirfadaha ku saabsan agaasimidda, qorsheynta iyo qorista warbixinnada.

Qaybta Afraad, waxa ay hoggaamiyaha u hiraalinaysaa una iftiiminaysaa sida hoggaamiyaha ay waajib ugu tahay in xil wayni ka saaran yahay bulshada uu hoggaamiyo oo ay uga baahan yihiin in uu u diyaariyo mashaariic shaqo oo wax looga qabto baahiyaha kala duwan ee deegaankiisa, si uu arrinkaas ugu guuleystana waxa uu qaybtan ka helayaa fasiraad badan oo ku saabsan sidii uu ugu guuleysan lahaa masuuliyaddiisa iyo sidii uu u diyaarsan lahaa mashruuc shaqo oo guuleysta.

Qaybta Shanaad, waxa ay faahfaahin ka siinaysaa hoggaamiyaha xirfadaha ku saabsan sida loogu qareemo bulshada uu hoggaamiyo si uu ugu helo dhaqaale uu ku maareeyo baahiyaha kala duwan ee bulshada ku dhaqan deegaankiisa. Qaybtani waxa ay si sahlan ugu kala qeexaysaa hoggaamiyaha sida aanay u kala maarmin u qareemidda iyo meel marinta ra'yiga oo ay muhiim u tahay in uu yeesho xirfad uu ku wada isticmaalo, waxa ay u fududeynaysaa hoggaamiyaha sidii uu u xulan lahaa kooxda kala shaqaynaysa oo ka dhaadhicinaysa bulshada qaybaheeda kala duwan muhimadda ay u qareemidda iyo meel marinta ra'yigu u leedahay bulshada.

Qaybta Lixaad, waa qayb aad muhim u ah oo lagu soo koobay arrimo dhawr ah oo xiriir wada leh oo ay ka mid yihiin lammaanaha (Rag iyo Dumar) iyo muhimadda ay leedahay ka qayb galka loo siman yahay, waxa kale oo aad loogu faahfaahiyey sida ay muhiim u tahay in lammaannuhu ugu sinnaado xuquuqaadka ay u wada baahan yihiin oo aanay ka reebayn diinta islaamku si loo wada guuleysto. Waxaa qaybtan si gaar ah loogu soo qaataay kaalinta haweenka, heerkooda ka qayb galka siyaasadda iyo caqabadaha ka hortaagan si ay hore ugu socdaan ,waxaa kale oo ay sharraxaad ka bixinaysaa tallaaboooyinka la gudboon in uu maro qof kasta oo hoggaamiye u noqonaya bulshada rag iyo dumarba kuu doono ha noqdee.

Qaybta Toddobaad, waa qayb aad mooddo in ay gaar hoggaamiyaha farriimo muhiim ah u siinayso, waxa ayna hoggaamiyaha si waafi ah ugu kala iftiiminaysaa ixtiraamka iyo mas'uuliyadaha gaarka uga saaran deegaanka laga doortay iyo waxa ku dhici kara hoggaamiyaha iska indha tira deegaanka iyo bulshada uu

hoggaamiyo. Qaybtani waxa ay u iftiiminaysaa in hoggaamiyaha la doortaa aanu marnaba ku joogin magaciisa iyo taladiisa ee uu matalo kuna shaqaynayo magaca bulshada dooratay oo uusan marna ku tagrifalan karin wax ka qabasho ama xulasho baahi aan bulshadu la ogayn oo aanu la socodsiin, ee tahay in uu mar walba u dhaga nuglaado bulshada dooratay halka uu qiimayn iyo ixtiraam ka raadin lahaa dawladda dhexe.

Waxaa aan haddaba akhristaha u iftiiminaya in macluumaadka ku qoran buuggani ay tahay mid aad u kooban oo aan hoggaamiyaha ka dhigayn kii ugu xirfadda badnaa, hase yeeshoo uu u sii baahan yahay kobcin dheeraad ah oo uu ku sameeyo xirfaddiisa iyo waliba ku dhaqanka xirfadaha kooban ee uu macluumaadkani farayo. Waxa aan u caddeynayaa daneeyayaasha in qaybaha uu ka kooban yahay buuggani oo hoos qayb qayb ugu faahfaahsani ay yihiin kuwo wada xiriirsan oo wada socda loona baahan yahay hoggaamiyuhu in uu si siman u isticmaalo.

QAYBTA KOOWAAD

*Hoggaanka fiicani waxa uu ku xiran
yahay hoggamiyaha!*

1. Xirfadaha Hoggaaminta Fiican

Hoggaaminta & hoggaamiyaha

Hoggaamin: Wawa looga jeedaa qaabka hoggaamiyuhu uu hawlihiisa iskugu dubbaridan karo ayada oo dadka uu hoggaaminayaana ay ogol yihiin.

Hoggaamiye: Hoggaamiyuhu waa qof bulshada abaabuli kara, rabitaan ka kasban kara, si kalsoonni ku jirtana ugu wacyi galin kara si goor & ayaan ay ula shaqeeyan, wadajirna ugu gaaraan himilladooda.

Sifooyinka Lagama Maarmaanka U Ah Hoggaamiyaha Fiican

Qofka hoggaamiyaha fican noqonayaa waa in uu yahay qof leh sifooyinka hoos ku qoran:

B) Waa in uu yeesho tacliin sare (mid Islaam iyo mid Maaddi ahba), qofka bulshada hoggaaminayaan waa in uu yahay qof leh cilmi iyo caqido islaami ah isla markaana leh aqoon maaddi ah oo u sahasha xilka hoggaamineed ee uu bulshada u hayo. Hoggaamiyuhu waa in uu mar walba ka aqoon iyo waaya aragnimo badan yahay kooxdiiisa shaqo si haddii ay faahfaahin uga baahdaan shaqada uu uga qancin karo. Hoggaamiyaha fican waa kan mar walba aqontiisa iyo xirfaddiisa sii kobciya si shaqadiisu u guuleysato.

T) Hoggaamiyuhu waa in uu leeyahay geesinnimo iyo hawl karnimo waafi ah, waa in uu yahay qof adag oo karti iyo hawlkarimo leh, oo og xilka uu hayaa in uu yahay xil culus oo u baahan fakar saliim ah, la tashi badan, dulqaad iyo dadaal dheeraad ah. Geesinnimadu ma aha xoog iyo macangagnimo ee waa xeelad hoggaamineed oo guul ehel u ah. Hoggaamiyaha kartida fican waa in hawsha uu bulshada u qabanayaa ay ka go'an tahay, waana in uu mar walba shaqada uga soo horreyyaa kooxdiiisa shaqo, hawsha uu qabanayana ku faraxsan yahay.

J) Waa in uu yahay shaqsi hufan, dhawrsan oo ku dayasho mudan, hoggaamiyahu waa in uu og yahay bulshada uu hoggaamiyaa in ay isha ku

hayaan kuna dayanayaan hoggaamintiisa. Haddaba si bulshadu wax fican ugaga daydaan ugana bartaan waa in hoggaamiyuhu mar walba yahay mid heegan ah, diyaarsan nadaafad badan, hawl kar ah, wakhtiga ilaaliya, ixtiraam badan, markaas ayaa bulshadiisuna noqonaysaa mid horusocod ah oo garab istaagta.

X) Waa in uu leeyahay waddanninimo, dabeeecad wanaagsan iyo dadwadnimo, hoggaamiyaha fican waa midka ay caadada u tahay wadanninimo hufan, dabeeecad wanaagsan oo dadwad leh sida in uu isku wadi karo bulslshada inta xun iyo inta fican, inta aamminsan iyo inta dhaliishan ee ka soo horjeedda, inta mu'ayidka u ah iyo inta xagjirka ah, inta waalan iyo inta miyirka qabta iwm.

KH) Waa in uu yahay shakhsı bulshadu ku taqaan ammaano iyo biseyl siyaasadeed, hoggaamiyuhu waa mas'uulka mar walba ku dayashada mudan oo sida aan hore uga soo hadalnay, hoggaamiyuhu waa in uu ku sifoobaa ilaalinta ammaanada dalka iyo dadku leeyihiiin, bulshada uu hoggaamiyana u xaq soori karaa, khayraadka loo siman yahayna aanu ugu roonaan koox uu gaar gacan saar ula leeyahay. Hoggaamiyaha hoggaan sare qabanaya sida midka "Qaran" oo kale waa in uu leeyahay biseyl siyaasadeed oo u sahli kara kala maareynta qorshaha siyaasadeed ee dalka gudihiisa iyo dibaddiisaba.

D) Waa in uu yahay shakhsı isku kalsoonaan iyo dulqaad leh, Hoggaamiyaha fican waa in uu yahay shakhsı isku kalsoon oo aan hadba xan loo keeni karin, waana in aanu qofna kula dhaqmin wax looga soo sheegay. Waa in aan kooxdiiisa shaqo oo uu xushay aanu cidna u maqal haddii aanu hawl karnimo xumo iyo dadaal yari aanu ku arag. Hoggaamiyaha waxaa soo maraya nooc walba oo bulshada ka mid ah oo kala dabeeecad iyo dhaqan gadisan waa in uu yahay mid dulqaad u leh oo u jajaban, waa in uu qof walba oo qaabbilaad ugu yimaada uu soo dhawayn iyo hadal fican ku qancin karaa xataa haddii uusan ka helin dantuu ugu yimid, hoggaamiyaha fican waa in uu hoos ula socdo baahida iyo dhibta gaarka u haysata hawl wadeennadiisa taas ayaana sii kordhin karta kalsoonida iyo ixtiraamka loo hayo hoggaamintiisa.

R) Waa in uu hal-abuur leeyahay, hoggaamiyuhu waa in uu hal-abuur fican leeyahay oo raadiyaaxeelado badan oo hawsha loo fulin karo oo uu kooxdiiisa u soo bandhigaa si ay u kala door doortaan hadba tii sahlan oo dhaqaale yari ku baxayo, hoggaamiyuhu waa in uu kooxdiiisa ku tababari karaa xirfado cusub oo

wax ka tari kara xawaaraha hawsha fulinta. Hoggaamiyaha hal-abuurka fiican la yimaada waxa ay kooxdiiisa shaqo iyo bulshada uu hoggaamiyaba u korodha kalsooni, xiiso iyo xarako dheeraad ah.

S) Waa in uu leeyahay sumcad & raadraac ku dayasho mudan, hoggaamiyaha inta aan bulshadu dooran waa in dib loo jeleeci karaa deegaankii iyo bulshadii uu la noolaa ayadoo laga eegayo sumcadda uu ku lahaa iyo sida looga jeclaa deegaankiisa iyo waliba sida uu uga qayb qaatax xirfadaha kudayashada mudan oo uu ku soo kordhiyey deegaankii iyo bulshadii uu la noolaa, taas ayaa sal u noqon karta waxa aad ka fili karto mustaqbalka hoggaamiyahaaga, haddiise aad ku qimayso hadalka wanaagsan, soo jiidashada badan iyo balanqaadyada uu bulshada ku soo jiito xilliga doorashada oo uu ka soo bixi waayo shaqadiisa, waxa ay hadhow kugu noqonaysaa shalaay aadan waxba ka qaban karin. Sidaas awgeed waa muhiim in bulshadu aqoon fiican u leedahay hoggaamiyahooda inta aysan dooran.

SH) Waa in uu yahay shakhsi nabadeed, hoggaamiyaha bulshadu masiirkeeda ku aamminaysaa waa in uu yahay qof nabadeed oo marwalba ku hoggaamiya bulshada waddo nabadeed oo ay horumar ku gaari karaan, waa in uu noqdaa dalkiisu mid kulmiya dadka deegaanka u dhashay iyo kuwa kale oo nabaddu u soo jiidday si ilmaha ku koraa ay ugu dhex barbaaraan saaxiibbo iyo daris sugar ee ay leeyihiin ee aanay noqon kuwo hadba waddan cusub la geeyo oo jihada, dabeeecadda, dhaqanka suuban iyo diintaba ka lumiya. Hoggaamiyaha nabadda jecel mar walba dalkiisa iyo dadkiisuba waa ay ka horumarsan yihiin dhiggooda.

DH) Waa in uu bulshada u hoggaansan yahay, hoggaamiyuhu waa in uu og yahay in uu bulshada matalo, waa in uu mar walba ku shaqeeyaa rabitaanka bulshada, hoggaamiyuhu marka uu arko in uu lumiyey kalsoonidii iyo rabitaankii dadka waa in uu ogaada in sii joogitaankiisu aanu horumar dhalinayn oo uu u hoggaansamaa waxa bulshadu doonayso.

1.3.

Saddex Arrimood Oo Muhiim U Ah Hoggaaminta Hoggaamiyaha Fiican

- B)** *Waa in uu dhisan karo hawl fuliyayaal adag (koox shaqo) oo la shaqaysa tayana leh*
- T)** *Waa in uu si adag u dhisi karaa kartida hawl wadeennada la shaqaynaya*
- J)** *Waa in uu ku dadaali karaa gaarista aragtida fog, himmilada iyo hadafka u dagsan ee u mudeysan*

1.3.1 Dhisidda Hawl fuliyayaal Adag (Koox Shaqo)

“Far kaliyihu fool ma dhaqdee”, si hoggaamiyuhu u yeesho hoggaamin fiican waa in uu leeyahay hawl wadeenno adag oo la shaqeeya si hoggaaminta hoggaamiyuhu mira-dhal u noqoto, hawl wadeennada uu hoggaamiyuhu xusho ayaa mar walba u ah kooxdiiisa shaqo. Hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo mas’uuliyyadaha ugu waawayn ee laga rabo waxaa ka mid ah:

- Waa in ay si wadajir ah u wada Ilaliiyan sharciga & nidaamka u dagsan bulshada ay hoggaaminayaan.
- Waa in ay si wadajir ah u dagsadaan xeer hoosaad shaqo oo ay ku wada shaqeeyaan oo aan ka hor imaanayn sharciga iyo nidaamka u dagsan bulshada.
- Waa in ay shaqadiisu ay si cad ugu qeexan tahay qof kasta oo ka mid ah kooxda shaqo.
- Waa in ay wadajir u qorsheytaan aragtida fog ee ay hiigsanayaan iyo hadafka iyo himmiloo yinka ay ku gaarayaan aragtidooda oo mudeysan.
- Waa in ay leeyihiin ujeeddooyin cadcad oo kuwo dhaw iyo kuwo dheerba leh oo ku salysan aragtida, himmilada iyo hadafka mudeysan.
- Waa in ay leeyihiin qaab is gaarsiineed fiican iyo kulamo joogto ah.

- Waa in ay go'aan wadajir ah ka wada qaataan shaqo & tallaabo kasta oo la qabanayo, oo aannu keligiis hoggaamiyuhu go'aan iska qaadan.
- Waa in kalsooni, daacadnimo iyo is aamminaad ay dheddooda ka jirto ayna ka go'an tahay ka mira dhallinta xilka ay bulshada u hayaan.
- Waa in ay isku ixtiraamaan waaya-aragnimada ay is dheeryihiin, noqdaanna kuwo dheddooda aqoonta iyo waaya-argnimada kala kororsada isna kaaba.
- Waa in aysan dheddooda ka jirin damac gaar ah, kooxysi, takoor (qof ama koox), qofkii ama kooxdii ku sifowdana go'aan wadajir ah ay ka qaataan.
- Waa in ay bulshada kula hadlaan goobo iyo fagaare si bulshadu ula socoto in ay rabitaankooda ku shaqaynayaan, kooxda dhexdeeduna isku qiimayso heerka rabitaan ee bulshadu u hayso.
- Waa in ay fahamsan yihiin furaha horumarku in uu ku xiran yahay bulshada ay hoggaamiyaan, codkooda iyo cabashooyinkoodana dhageystaan, albaabadana u furaan.
- Waa in aysan ka hor imaan aara'a iyo fikradaha kala duwan ee bulshadu kala qabi karto, koox walbana lagu xushmeeysa lagulana shaqeeyo mabaadiidooda haddii aanu ka hor imanayn diinta Islaamka, dastuurka, iyo dhaqanka suubban
- Waa in ay qiimayn karaan xawaaraha horumarkooda oo ku salaysan aragtida,himmilada iyo hadafka u mudeysnan, hadii ay ogaadaan in ay ku guuldaraysteen gaaristoodiina ay la wadaagaan bulshada ay hoggaamiyaan una hoggaansamaan rabitaanka bulshada

1.3.2 Dhisidda kartida Kooxda Shaqo

Hoggaamiyaha fiican waa in uu qof qof u kala yaqaan xirfadda iyo mas'uuliyadda kooxdiiisa shaqo, isla markaana hubiyaa oo la socdaa. Hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo waa in ay yihiin kuwo si siman uga damqada uga taxaddara ilaalinta mas'uuliyaddooda si ay u gaaraan aragtidooda fog, himmilada iyo hadafka ay wadajirka u wada dagsadeen. Hoggaamiyaha fiican waa kan mar walba ka fakara kobcinta xirfadda kooxdiiisa shaqo, si shaqadu ay si fiican ugu qabsoonto, kooxdiiisa shaqana isugu xirnaato

1.3.3 Gaarista Aragtida, Himmilada iyo Hadafka Muddeysan

Hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo si ay u gaaraan aragtidooda fog, himmilada iyo hadafka ay dagsadeen oo u muddeysan waa in ay ka dhaxaysaa wadashaqayn fican iyo wada tashi joogto ah (Waa in ay madaxa ku hayaan mudnaana siyyaan dhammaan waajibaadyadooda ku qeexan 1.3.1 ee bogga hore) si ay u guuleystaan una hantaan kalsoonida iyo rabitaanka shacabka, qorshohooda u dagsanna ugu hirgal.

1.4 Mas'uuliyadaha Iyo Waajibaadyada Laga Rabo Hoggaamiyaha Fiican

Hoggaamiyaha fiican iyo kooxdiiisa shaqo si ay u gaaraan aragtidooda fog, himmilada iyo hadafkooda u dagsan oo muddeysan, bulshada ay u adeegayaanna u helaan adeeggii ay ka filayeen hoggaankooda, waajibaadyada iyo mas'uuliyadaha laga rabo waxaa ugu muhiimsan kuwa hoos ku xusan oo mid mid loogu sharxi doono buugga:

1.4.1	Qorsheyn fiican
1.4.2	Go'aan qaadasho adag
1.4.3	Isku dubbaridan kara barnaamijyadiisa
1.4.4	Xiriirin kara barnaamijyadiisa
1.4.5	Shaqooyinka qorsheysan kala qaybin karo
1.4.6	Dhiirigalin kara kooxdiiisa shaqo
1.4.7	Kormeeri kara, qiimaynna karo barnaamijyadiisa shaqo
1.4.8	U adeegi kara,dhiirri gallinna kara bulashada

1.4.1 Qorsheynta Fiican

Hoggaamiyaha fiican oo mar walba kaashanaya kooxdiiisa shaqo marka ay sameynayaan qorsheyn waa in ay xoogga saaraan barnaamijka ay qorsheynayaan in uu leeyahay wakhti cayiman, isla markaana ay iswaydiyaan su'aalaha hoos ku qoran inta aanay guda galin qorsheynta barnaamijyada, taas oo haddii ay raacaan ka dhigaysa qorsheyntooda mid sahlan oo dabagalkeeda iyo qiimeynteeduba sahlanaanayaan. Su'aalaha habboon in ay hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo is waydiyaan qorsheynta barnaamijyada shaqo ka hor waxaa weeye:

- Maxaa loo baahan yahay in la qabto?
- Maxaa loo qabanaya?
- Sidee loo qabanaya?
- Xaggee laga qabanaya?
- Yaa qabanaya?
- Iyo waliba maxaa dhaqaale loo hayaa?

1.4.2

Go'aan qaadasho Adag

Hoggaamiyaha fican waa in uu yahay mid ku dhiirran kara go'aan qaadasho aan cabsi lahayn marka kooxdiisa shaqo iyo bulshadiisaba uu ka helo talooyin suubban oo dan u ah barnaamijyada u dagsan iyo danta dalka iyo dadka ay hoggaamiyaan.

1.4.3

Iskudubaridida Barnaamijyada

Hoggaamiya fican waa in shaqadiisa iyo shaqada kooxdiisuba ay isugu dubba ridan yihiin, iskudubaridnaanta shaqadu waxa ay hoggaamiyaha fican ka caawisaa in asaga iyo kooxdiisa shaqaba ay mas'uuliyadaha iyo shaqo qeexistoodaba wadajir u wada dagsadaan si qof walba barnaamijkiisa shaqo uu u caddaado. Hoggaamiyaha fican waa in uu yaqaannaa farsamooyin uu raaco oo u fududeynaya mas'uuliyaddiisa waana in uu leeyahay karti uu tilmaamo ku siin karo kooxdiisa shaqo ilaha kala duwan ee ay ka kasbi karaan dhaqaale ay ku fuliyaan barnaamijyada u qorsheysan.

1.4.4

Xiriirinta Barnaamijyada

Xiriirinta fican waa furaha wadashaqaynta hoggaamiyaha iyo kooxdiisa shaqo, hoggaamiyaha fican waa in uu mar walba xiriiriyyaa hawlahaa kooxdiisa figradahana ay is dhaafsadaan. Hoggaamiyaha xiriirintisu fican tahay kooxdiisa shaqo waxaa ay dareemaan in ay yihiin koox wax ku ool ah, mar walbana waxaa ka yaraada khilaafka shaqo ee ku yimaada hoggaamiyaha iyo kooxdiisa shaqo ee dib u dhac ku keeni karta adeegga bulshada loo hayey.

1.4.5

Kala Qaybsiga Shaqada

Hoggaamiyaha fican waa kan mar walba u kala cayima shaqada iyo mas'uuliyadaha kooxdiisa shaqo, waa in masuul kasta oo ka mid ah kooxdiisa shaqo uu leeyahay shaqo qeexid u gaar ah si shaqadu aanay isugu khaldamin, hoggaamiyaha fican waxa laga rabaa in uu mar walba kormeero shaqada iyo mas'uuliyadaha kala duwan ee kooxdiisa shaqo, hoggaamiyaha fican waxaa laga rabaa in kooxdiisa shaqo uu u tuso in shaqada ay u hayaan bulshada ee aanay hoggaamiyaha u hayn si marka hoggaamiyuuhu ka maqan yahay goobta shaqo aanay shaqadu u dabcin.

Hoggaamiyaha iyo kooxdiisa shaqo waxaa ay guuleysan karaan marka qof walbaa mas'uuliyaddiisa guto hoggaamiyuhuna caadeysto in uu mar walba kormeero shaqada, dhiirigaliyo una mahadnaqo kooxdiisa shaqo, gaar ahaan mas'uulkii shaqadii laga rabay si firfircoon u guta. Hoggaamiyaha iyo kooxdiisa shaqo ma gaaraan aragtidi, himmiladii iyo hadafkii u dagsanaa haddii ay garab maraan mas'uuliyaddoda isla markaana garan waayaan cidda ay mas'uulka u yihiin oo adeegga iyo horumarka ka sugaysa.

1.4.6

Dhiirigalinta Kooxda Shaqo

Hogaamiyaha fican waa in uu caadeysto in uu marwalba dhiirigaliyo oo uga mahadceliyo kooxdiisa shaqo masuuliyada ay bulshada u hayaan kuna amaano, taas oo hogaamiyaha iyo kooxdiisa ka dhigaysa kuwo isku kalsoon oo marwalba shaqada sii laban laaba, hogaamiyaha marwalba niyad jab ku rida kooxdiisa shaqo, marwalbana ku dhaliila mujtamaca hortiisa, waxaa ay sii fogeysaa kalsooni darada dheddooda, shaqadana dib u dhac ayaa ku yimaada taas oo ugu dambayntana soo dadajisa guuldaro iyo in aan la gaarin aragtidi, himmiladii iyo hadafkii shaqo ee u dagsanaa hogaamiyaha iyo kooxdiisa shaqo. Hogaamiyaha fican waa in uu marwalba ka taxadaraa cambaareynta iyo xurmeyn l'aanta kooxdiisa shaqo si asaga iyo barnaamijkiisuba u guuleysto.

1.4.7

Kormeerka & Qiimeynta arnaamijka Shaqo

Hoggaamiyaha fican waa in uu mar walba kormeero qaab socodka shaqada, waana in uu marwalba ka eegaa dhinca horumarka shaqadu samayso, haddii hogaamiyuuhu arko in horumarka shaqadu hooseeyo, waa in asaga iyo kooxdiisuba

dib ugu noqdaan qorshohoodii u dagsanaa waxna ka badalaan,haddii hogaaamiyuhu isku dayo in uu kaligiis badalo qorshihii dagsnaa asagoon ka qaybgalin kooxdiisa shaqo waxaa ay dhaawici kartaa kalsoonidii hogaaamiyaha iyo kooxdiisa,waxaana lagama maarmaan ah in hogaaamiyuhu iska ilaaliyo in uu kaligiis badalo qorshe aan kooxdiisa shaqo la ogayn.

1.4.8

U Adeeggida & Dhiirigalinta Bulshada

Hogaamiyaha iyo kooxdiisa shaqo waa in ay ka dhaadhacsan tahay cida ay u adeegayaan oo masuuliyada u hayaan in ay tahay bulshada, mashruuc shaqo oo ka mid ah mashaariicda qorshaysan hadii uu noqdo mid bulshadu ka dhawaaqdo oo ka hor timaado waa in aanay ku dhiiran in ay sii wadaan, waa in ay kala hadlaan bulshada kana dhaadhiciyaan faa'iidda uu u leeyahay,hadii la hadalka ka dib bulshadu ay ku qanci waydo oo ay u arkaan in aan dani ugu jirin waa in aanay ku adkaysan oo u hogaaansamaan rabitaanka bulshada, mashruucaasna ay ka dhigaan waxba kama jiraan.

Hogaamiyaha iyo kooxdiisa shaqo waxaa laga rabaa in ay ku xiran yihiin bulshada mar walbana la qaataan kulamo gaar gaar ah iyo kuwo guud,waana in ay joogto uga la hadlaan idaacadaha iyo fagaarasyaasha si ay ula socodsiiyaan hawlaha ay wadaan,hogaamiyaha fican waxa laga rabaa in uu og yahay in uu hogaaamiye u yahay nooc kasta oo bulshada uu hogamiyo ku jira ha joogo magaalo ama miyi,waa in uu u adeegaa khayraadka dalkana wada gaarsiiyo bulshada oo dhan gaar ahaan kuwa aan is daryeeli karin.hogaamiyaha fican waa in uu cagtiisa iyo codkiisaba gaarsiiyaa dhamaan bulshada ku nool xuduudaha uu maamulkiisu gaaro.

QAYBTA LABAAD

2.1

Muhimadda Isgaarsiinta

Isgaarsiintu waxa ay ka mid tahay xirfadaha ugu muhiimsan oo hoggaamiyuhu u baahan yahay, gaar ahaan xilliyadda qorsheynta barnaamijyadda, abaabulida bulshada, qabashada shirarka iyo xalinta khilaafaadyada. Haddii hoggaamiyuhu si fiican u yaqaan uguna dhaqmo xirfadaha isgaarsiinta waxaa ay u sahlanaada kalsoonida uu ku qabo shaqadiisa iyo kooxdiisa shaqo.

2.2

Macnaynta Ereyga Isgaarsiiin

Siyaabo badan ayaa loo macneeyaa isgaarsiinta hase yeeshe macnaha ugu fudud oo lagu qeexi karo isgaarsiiin waxaa weeye “gaarsiinta farriinta meeshii aad u rabtay iyo helista jawaabtii aad dirtay oo dhex marta qof ama in ka badan”.

Laba kala bariday kala war la’!

2.3.

Noocyadda Isgaarsiinta

Sida la ogyahay korka bini’adamku waxaa uu leeyahay Isgaarsiin rabaani ah oo jirku bini’adamku isku afgarto annaguna aannu dareenno tusaale ahaan:

Dhaguhu, waxa ay naga caawiyaan in aannu wax ku maqallo.

Indhuuhu, waxa ay naga caawiyaan in aannu wax ku aragno.

Sanku, waxaauu naga caawiyaan in aannu wax ku urino.

Jirka iyo gacmuhuba, waxa ay naga caawiyaan in aannu wax ku taabano wixii na taabtana dareenno.

Carrabku, waxa uu naga caawiyaan in aannu wax ku dhadhaminno oo ku ogaano nooca waxa carrabkayaga taabtay.

Isgaarsiintaas ay leeyihiin shanta dareeme ee jirkeenna ka sokow waxaa kale oo jira isgaarsiimo kale oo ay ka mid yihiin marka telefoon ama hallow halow la iskula hadlayo, waraaq la isku diro, haddii qof farriin afka laga faro oo meel loo diro iyo marka qof aan ku afgaranayn aad farriin gaarsiinayso adigoo isticmaalaya

Isgaarsiinta shanta ah ee dareemayaasha qofka ee aan kor ku soo sheegnay.

Maadaama shaqo socodsiintu ay u muhiim u tahay in aad isticmaasho isgaarsiin waxaan oran karaa guusha iyo guuldarada barnaamijyada hoggaamiyaha

iyoo kooxdiiisa shaqo waxaa ay ku xiran tahay hadba sida ay u dhisan tahay xirfadooda isgaarsiinta, sidaas awgeed waa muhiim in hoggaamiyuhu uu yaqaano faa'iidooyinka ay u leedahay isgaarsiintu.

Waxaa qaybtani aad u faahfaahinaysaa xirfadaha isgaarsiineed ee hoggaamiyaha u sahlaya in barnaamijiisa shaqo noqdo mid taabagal ah oo guuleysta, meelaha hoggaamiyuhu uu aad ugaga baahan yahay isticmaalka xirfadaha isgaarsiinta waxaa ka mid ah:

1. Isgaarsiinta joogtada ah ee shaqadu ku xiran tahay oo aad la yeelanayso hawladeennadaada meel kasta oo ay kala joogaan
2. Isgaarsiinta aad u baahan tahay marka bulshada aad kala hadlayso meel fagaare ah ama shirar gaar gaar ah iyo
3. Isgaarsiinta aad u baahan tahay marka aad khudbad diyaarsanayso aad rabto in aad la wadagto qof, koox ama in ka badan

2.4 **Igaarsiinta joogtada Ah ee Looga Baahan yahay Shaqada**

Hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo si ay u gutaan hawl maalmeedkooda joogtada ah waxaa ay u baahan yihiin in ay yaqaanaan xirfadaha ugu haboon oo isgaarsiineed si shaqadoodu u noqoto mid isku duba dhacsan,sida ugu fican oo hoggaamiyuhu ku hubin karo guusha isgaarsiineed waa in uu hubsado in isgaarsiinta uu isticmaalay ay sidii saxa ahayd u gaartay meesha uu lala rabay, xilligii la rabayna jawaabitii uga soo noqotay markaas ayuu ku kalsoonaan karaa hoggaamiyaha iyo hawladeenadiisa shaqo in ay isla fahamsan yihiin xirfadaha war isgaarsiineed ee ay isticmaalaan.

2.5. **Isgaarsiinta looga baahan yahay ka hadlida Fagaaraaha**

Hoggaamiyaha waxaa muhim u ah in uu mar walba dadka kala hadlo shir dhexdiis ama goob fagaaro ah oo dad badani joogaan,dadka hoggaamiyuhu la hadlayaa waa kala noocyoo duwanaan karaan sida rag iyo dumar,dhalinyaro iyo odayaal,carruur ama dad isku dhafan,koox walba oo dadkaas ka mid ahina

waxaa ay leedahay qaab isgaarsineed gaar ah oo lagu qaabilo. Hoggaamiyuhu marka uu dadka farriintiisa gaarsiinayo, dadka uu la hadlayo, waa in uu hubiyaa in fariinta uu diraya noqoto mid sahlan oo si cad uu u fahmi karo nooc walba oo ka mid ah dadka aan kor ku soo xusnay oo ka qaybgalaya fagaaraha uu hoggaamiyuhu ka hadlayo, maadaama fagaare ka hadlidu ay ka mid tahay meelaha ugu waawayn oo laga qiimeeyo xirfadda hoggaamiyaha.

2.6 **U diyaargarowga khudbadda**

Hoggaamiyuhu inta uusan tagin goobta uu ka hadlayo waa in uu ka sii diyaargaroobaa qodobada soo socda:

- In uu aqoonsado dadka uu la hadlayo tiradooda iyo haddii qalab isgaarsiineed la isticmaalayo
- In mawduuca uu ka hadlayo u diyaariyo qaab dadka xiiso galin kara
- In haddii goobta uu ka hadlayaa aany ahayn fagaaro wayn uu soo booqdo si hadhow marka uu tago aanay argagax u galin
- In uu u hadlo si daacadnimo ah oo aany dadku khayaamo ka dareemin
- In uu ku xisaabtamo waqtiga uu khudbadda ugu talo galay
- In uu iska sii hubiyo nooca qalabka uu ka isticmaalayo, goobta shirka si dadka oo fadhiya aanu ugu mashquulin qaabkiiuu u isticmaali lahaa.

2.7 **Muuqaalka Iyo Labiska**

Hoggaamiyuhu ha ahaado lab ama dhadig waa in uu xasuuusnaado marka uu meel fagaare ah soo istaago in dadka oo dhami wada firinyaan ama gole ka nax ku dhacayo, sidaa awgeed aragtida koowaad waa muhiim, muuqaalka marka ugu horeysa lagaa arko inta aadan khudbada bilaabin ayaa dadka ku dhagaysanaya ka dhigi kara kuwo ku jeclaysta ama kaa dida,haddaba si arimahaas looga taxadaro hoggaamiye kasta ha ahaado lab ama dhadig haddii aanu xirfad hoggaamiye lahayn waxaa ku dhici kara ciladaha hoos ku qoran oo u baahan in uu ka sii diyaargaroobo inta aanad iman goobta aad dadka kala hadlayso.

Haddii aad Nin tahay:

- Labiskaagu ha ahaado mid kuu qalma oo dhamaystiran, caadinimadana aan ka baxsanayn, kaa badanayn ama kugu dhaganayn, isla markaana uusan noqon midabbo indho-gal ah oo dadka markaba dareemayaan.
- Marka aad hadlayso in aad iska ilaalso in aadan si quman u istaagin oo is qaloociso, gacmaha jeebka gashato, lugaha is dhaafsato, gacmaha laabato ama fara fiqfqiqaagu bato.

Haddii aad dumar tahay:

- Waa in dahab hadaad xiranayso aanu noqon mid tiro badan oo dadku ku mashquulaan.
- Barafuunka aad soo marsataa in aanu indhaha dadka kugu soo jeedin oo fudud yahay
- Turuko (boolbare) hadaad soo marsato in aanu ahaan mid xaddhaaf ah oo oo dadku durbaba indhaha la raacaan.
- Dharka aad soo xiranaysaa in aanu wax badan ka duwanayn kan dadku u badan yahay ,islamarkaana aanu noqon mid kugu dhagan,korkaagu ka muuqdo ama aad kaaga badan oo kaaga baahda celcelis ama kaa mashquuliya shaqada
- Kabaha aad soo xiranaysaa in ay ahaadaan kuwo dagan oo aan kaa xanibayn dhaqdhaqa marka aad Wax sharxayso.
- Qalabka kale ee aad sidataa waa in uusan ahaan mid kaa mashquuliya hadalkaaga ama aysan dhibsan dhagaystayaashaadu.

2.8

Ciladaha kale ee Gole ka Naxa ah ee La Rabo In Uu Iska Ilalaalioya Hogaamiyuhu

Marka hoggaamiyuhu aanu xirfad isgaarsiineed ku filan lahayn waxaa ku dhici Kara marka uu yimaado goobtii ama fagaarihi uu ka khudbadayn lahaa:

- In marka aad goobta soo istaagto ay kugu dhacdo in aad argagaxdo,cabaar aamusto oo aadan hore u bilaabin hadalkaagii, aadna hadalka bilowdo adigoon faraxsanayn dadkana salaamin ama aad marka aad khudbeynayso hoos eegto ama hal qof ku

- dhaygagto intii adigoo dabacsan aad warwareejin lahayd indhahaaga In aad argagaxdo oo aad ku mashquusho ookiyaalahaaga, qalinkaaga, cidiyahaaga ama shay kale oo meesha yaal In dhaqdhaqaqaagu bato ama xaashiyihii aad wadatay isaga kaa qasmaan aadna kala garanwaydo tii horeysay iyo tii dambaysay amaba kaa daataan.
- In warbixntii kuu qornayd aad dagdag u akhrido, wajiga aad kaduudo dhidido ama warbixintii kuu qornayd qaar ka booddo.
- In aad mawduucii ka baxdo oo aad mawduuc kale gasho oo dadka qaar ka careysiya waqtigiina kaa dhamaado adigoon ujeeddaadii gaarin.
- In aadan farxad ku salaamin dadka,si aad u soo jeediso in ay si fican kuu dhagaystaan oo aad ku mashquusho sidii aad u hor istaagi lahayd ama u codkaaga u wada deeysiin lahayd.

Waxaa xaqiiqo ah in haddii waxyaalahaas aan kor ku soo sheegnay mid ama labo ka mid ah ay kugu arkaan dhagaysatayaashaadu in ay isla markaba ogaanayaan in aad tahay hoggaamiye aan waayo-aragnimo ku filan lahayn, xiisaha dhagaysadkooduna uu kaa yaraanayoo.

Waxaa hoggaamiyaha fican laga rabaa in hadii fadhigu yahay fadhi aan dhibi jirin in khudbadaada aad ku furto farxad yar oo dhoolacadeyn leh iyo salaan, indhahaagu wada gaarsiisan yihiin dhagaystayaasha oo dhan. Haddii kulanku yahay kulan tacsiyeed in aad ku soo gasho qashuuc iyo tacsiyeyn, si dhagaystayaashu u dareemaan shacuurtaada.

Codku waa shayga ugu muhiimsan marka hoggaamiyuhu dad la hadlayso,codkaagu wa in uu miisaanaado,meelaha u baahan xoojina aad xoojiso, codkaagu waxaa uu ku xiran yahay mawduuca aad akhrinayso oo midna u baahan yahay cod dabacsan midna cod xooggan kaas oo lagu matali karo marka gaari la wado oo socodkiisu adiga kugu xiran yahay.

Haddii aad tahay dadka hadalka shigshiga ama luuqadda aad isticmaalaysaa ay dhib kugu tahay ka afeefo inta aadan hadalka bilaabin,haddii aad hoggaamiye fican tahay mar walba khudbadaada waa in ay ka muuqataa daacadnimo iyo dabacsanaan.

Diyaarinta khudbadaha

Hoggaamiyaha fican marka uu kulan qalqaalinayo waa in uu aad uga fakaraa khudbadiisa, waxaa muhiim ah in khudbadu xiiso leedahay nuxurkeeduna kooban yahay. Hogaamiyuhu waa in khudbadiisu ay qoran tahay dadkana u qaybiyaa, warbixnta qorani waxaa ay anfacaysaa dadka shirka nuxurkiisu khuseeyo. Shirarka badanaa waxaa laga yaabaa in aanay ka soo qaybgalin dadka shirku khuseeyey oo qof caadi ah loo soo diro, sidaas darteed marka warbixnta qorani gaarto qofkay khuseysay waxaa uu qiyaasi karaa xirfadda hoggaamiyaha iyo sida uu mawduuca uga hadlay, sidoo kale warbixinta qoran waxaa ay leedahay dhawr faa'iido oo ay ka mid yihii:

- Waxaa ka hara raad laga dhaxlo hoggaamiyaha hadii hoggaamiye kale baddalo
- Haddii shirka qofkii ku haboonaa aanu ka soo qayb galin, qofkii ku haboonaa oo uu shirku khuseeyey waxaa uu helaa nuxurkii warbixinta
- Hoggaamiyuhu waxaa uu ka dhigtaa raadraac dambe si uu u xasuusto wixii uu warbixintii hore uga hadlay
- Warbixinta qoran khilaafkeeda ayaa yar oo haddii ereyada qaar khalad loo fasirto ama la isku qabto dib ayaa loogu noqdaa warbixinta
- Waxaa ay markhaati u tahay xirfadda hoggaamiyaha oo dhageytayaashu waxaa ay kala saarayaan sida hoggaamiyaha ay uga go'an tahay mawduuca uu ka hadlayo.

2.9.1

Marka Khudbadda La diyaarinayo

Marka hoggaamiyuhu khudbad diyaarinayo waa in uu ka fakaraa sadex waxyaalood oo kala ah:

- Xiiseeyayaasha koowaad
- Xiiseeyayaasha labaad Iyo
- Xiiseeyayaasha saddexaad

Xiiseeyayaasha, waxaa looga jeedaa matalan haddii hoggaamiyuhu ka hadlayo mashruuc waxbarasho. **Xiiseeyayaashiisa koowaad**, waxaa ay

noqonayaan Macallimiinta, iyo ardeyda. **Xiiseeyayaashiisa labaad**, waxay noqonayaan ganacsatada dhagaysanaysa lakiin mawduucu aanu aad u khuseyn. **Xiiseeyayaashiisa Saddexaad**, waxaa ay noqonayaan dadka kale oo caadiga ah ee shirka fadhiya sida darawalada, ilaaliyayaasha iska dhagaysanaya. Sidaas awgeed hoggaamiyuhu waa in uu marwalba yaqaan xiiseeyayaashiisa koowaad oo nuxurka khudbadu khuseeyo aadna ugu soo diyaariyaa sidaas ayaa khudbo kastaa u leedahay xiiseeyayaashooda, lakiin waa in aysan haddana kaa maqnayn in dadka kale ee shirka dhagaysanayaay ay mudnaantooda leeyihiin oo aadan meesha ka saarin.

2.9.2

Mawduuca laga Hadlayo

Hoggaamiyaha fican waxaa laga rabaa in uu aad uga soo shaqeeyo kana soo taxadaro su'aal kastoo uga iman karta mawduuca, maxaa yeelay waxaa laga yaabaa in ay shirka fadhiyaan dad takhasus ku leh mawduuca, baaris badana ka sameeyey oo laga yaabo in ay su'aalo ka warsadaan.

2.10

Nuxurka Khudbada iyo Qaybaheeda

Hoggaamiyaha fican waa in uu dhab uga fakaraa khudbadiisa, marwalbana ku salaysnaataa mawduuca uu ka hadlaayo, isla markaana koobnaataa maxaa yeelay khudbada dheer nuxurka ayaa ku dhix luma dadkuna xiisahoodu waa 10 ka daqiqo oo u horeysa, marka hoggaamiyaha waxaa laga rabaa asagoo ka faa'ideysanaya fursadaas in uu khudbadiisa soo jeedinteeda uu ku saleeyo jawiga dhagaystayaasha, tusaale xilliga dadku caajisan yahay ama khudbado kale ka horeeyeen waa in uu xiiso galiyaa si uu u soo jiito dhaqaystayaasha. Markasta oo hoggaamiyuhu khudbadiisa diyaarinayo waa in uu u kala qaybsado sida hoos ku qoran:

Hordhac Ama Arar Guud

Hordhucu waa qaybta ugu kooban uguna muhiimsan, maxaa yeelay indhaha ayey kala furtaa, haddii hordhacaagu aanu xiiso lahayn qaybaha kala saas loo xiisayn mayo, inkastoo hordhucu khudbada ka yahay 5% haddana si aad dadka xiisahooda u soo jiidato waa in aad siisaa waqtigaaga 10-15%kiiba.

Ubucda

Ubucdu waa nuxurka khudbada waxaana ay qaadataa 80-85%, waa meesha aad ku gadaysid mawduucaaga, ubucda mawduucaaga waa in ay ku jirto qaybo aad dood galiso ama aad adigu soo jeediso. Marka aad ubucda khudbada ku jirto u hadal si dagan oo kalsooni ku jirto, isticmaalna xirfadaha isgaarsiinta oo aanu horey uga soo hadalnay.

Gabagabada

Qaybtaani sida hordhaca oo kale ayey qaadataa qiyaas ahaan 5-15%, waxaana lagu soo koobaa qodobadii ugu muhiimsanaa mawduuca iyo wixii go'aano lagu gaarey, qaybtani waa halka aad ku sheegayso kalmadaadii ugu dambeysay aadna ugu mahadnaqaysay ka qaybgalayaashii iyo dadkii hawsha kula qanaqaabiyyey.

2.11

Khudbadaha Aan Caadiga Ahayn

Waxaa jira khudbado aan caadi ahayn oo aan u baahnayn diyaarin laga soo fakaro, sida adigoo hogamiye ah ayaa ka soo qaybgalay shir lagaa soo casumay markaa ayaa si lama filaan ah laguugu soo dhaweeeyey makarafoonka in aad kalmado ka tiraahdo shirka. Hoggaamiyaha fican waxaa laga rabaa asagoo madaxa ku haya qaybaha warbixnta isla markaana og siyaabaha loo xiiso galiyo dadka ku dhagaysanaya in aad khudbadaada ku soo koobto waqtii aan ka badnayn 10 daqiiqo, si dadka ku dhagaysanayaa aanay kaaga xiiso dhicin.

Hoggaamiyuhu marka lagu soo dhaweeyo khudbad kadis ah oo noocaan ah, waa in uusan ilaabin in uu aad soo dhawayso ka qaybgalayaasha shirka, u mahdnaqdo dadkii soo qabanqaabiyyey, kalmada kaga aadan mawduucana ka jeediyo walibana aad xoojiso haday jiraan qodobo dadkii kaa horeeyey ka hadleen oo u baahan in aad sii xoojiso. Haddii shirka yahay mid laguugu soo dhaweeeyey in aad xirto, markaas ayaad ku dhawaaqaysaa kalmaddii xiritaanka shirka, haddii ay dad kale kaa sii dambeeyana waxaad makarasonka ku celinaysaa xiriiriyihii shirka kugu soo dhaweeeyey.

QAYBTA SADDEXAAD

Aqool xumo abaar ka daran!

Agaasimida shirarka iyo qorista warbixinadu waa u muhiim hogaamiyaha maadaama marwalba uu yahay masuulka lagu dayanayo.Haddii hogaamiyaha iyo kooxdiisa shaqo yaqaanaan xirfadaha muhiimka u ah agaasimida shirarka iyo qorista warbixinada kuna dhaqmaan waxaa hubaal ah in hawladeenada kale ee la shaqeeyaana ay wadadooda raacayaan, barnaamijkooduna noqonayo mid guulaysta. Hoggaamiyaha iyo kooxdiisa shaqo waxaa laga rabaa in ay bartaan kuna dhaqmaan xirfadaha muhiimka u ah agaasimida shirarka iyo qaabka qorista warbixinada heer kasta.

Qodobada hoos ku qoran ayaa faahfaahin ka bixinaya agaasimida shirarka iyo qorista warbixinada:

3.1

Agaasimida/Qorsheynta Shirarka

Hoggaamiyaha fican waxaa looga baahan yahay in uu ku dhaqmo shanta qdob ee hoos ku qoran markasta oo uu qabanqaabinayo shir ama kulan heer kuu doono ha ahaadee. Qodobada muhiimka u ah agaasimida shirarka oo laga rabo hogaamiyuhu in xoogga saaro waxaa ka mid ah:

- In ay u cadahay ujeedada uu shirka u dalbaayo
- In uu ka fakaro qodobada looga hadlayo shirka
- In ay u calaamadsan yihiin xubnaha muhimka u ah inay shirka ka soo qaybgalaan
- In uu sii sheego goobta lagu qabanayo shirka iyo
- In uu cayimo maalinta iyo saacadda la qabanayo shirka.

3.2

Ujeeddada Shirka

Hoggaamiyuhu inta uusan shirka dalbin waa in ay u cadahay ujeedada uu shirka u dalbay iyo guusha uu ka filayo in ay ka soo baxdo.Hogaamiyaha ama qofkasta oo uu u xilsaaro shir gudoominta waa in uu aad isaga xil saaraa aqoonta looga baahan yahay shir gudoominta oo qodobada soo socda si aad ah loogu sharxi doono, si shirka uu dalbayaa uu u noqdo mid miro dhal ah oo ay uga soo baxdo ujeedadii loo dalbay.

Qodobada Shirka (Agendaha) iyo Sida Loo diyaariyo

Hoggaamiyuhu waa in uu xubnaha ka qaybgalaya shirka u sii diraa qodobada looga hadlayo shirka oo qoran, hubiyaana in qof walba oo shirka ka qaybgalaya uu gaaray qoraalku ugu yaraan todobaad ka hor xilliga shirka la qabanayo, si ay uga soo baaraan dagaan waxa ay ka oran lahaayeen qodob kasta oo ka mid ah agendaha shirka.

Qoraalka agendaha shirka ee loo diray ka qaybgalayaasha nuqul ka mid ah waa in lagu dhajiyo goob la hubo ka qaybgalayaasha shirka oo dhami in ay ka arki karaan, si qofkii ka cudaarta in uusan soo gaarin qoraalkii loo direy ugu helo fursad uu uga akhristo waraaqda dhagan. Hoggaamiyuhu marka uu dirayo waraaqda agendaha waa in ay ku lifaaqan tahay qoraal tafatiran oo ay ku qoran tahay goobta lagu qabanayo shirka, maalinta iyo saacada uu dhacayo.

Marka la leeyahay **hogaamiyuhu**, waa in uu diraa qoraalada shirka micnaheedu ma aha in loola jeedo hogaanka guud mar walba, waxaa loola jeedaa qofkasta oo masuuliyad haya shaqadana abaabuli kara ayaa la oran karaa waa hoggaamiye, qofkaas ayaana laga rabaa in ay xilkaas ka soo dhalaalo. Hoggaamiya hawsha u xilsaaran waxaa laga rabaa in uu hubiyo hawshaasi in ay hirgasho, haddii uu qof kale u wakiishana waa in uu hubsadaa in qofkaasi yahay qof ka adag masuuliyadaas xirfad ku filana leh. Hoggaamiyuhu marka uu dirayo waraaqda qoran ee agendaha shirka waa in ay ku cadahay qaabka shirku u soconayo, tusaalaha hoos ku qoran waa agende diyaarsan oo la mid ah qaabka la rabo hoggaamiyuhu in uu u diyaariyo. Agendahan diyaarsan waxaa uu ka anfacayaa hoggaamiyaha in uu ka faa'iideysto qaabka uu u qoran yahay oo ay ka muuqato isku xirka shirar hore u socday haday jireen iyo qaabka uu ugu xirayo shirka cusub. Hoos ka eeg tusaale agende diyaarsan.

Tusaale Agende Diyaarsan

- Furitaanka shirka
- Doorashada xoghaynta shirka
- Dulmaridda qodobadii looga hadlay shirkii hore
- Qodobadii taagnaa shirkii hore oo aan la dhammaystirin oo u baahan in shirkan looga hadlo.
- Mawduuca laga hadlayo matalan mawduuca laga hadlayo haduu noqdo "Balaarinta Dugsiyada Sare

"agendaha inta ka sii danbaysaa mawduucaas ayuu ku xirnaanaya.

- Dhismayaasha cusub oo la kordhin karo iyo meelaha laga hirgalinayo
- Natijadii Imtixaanada Dugsiyada Sare ee la qaaday sannad barkii hore
- Maqnaanshaha ardada oo kordhay bishan lagu jiro (Juun)
- Qodobadii kale ee loo baahdo (Waa qodob mar walba loo banneyo ka qaybgalayaasha si ay ugu helaan fursad ay ugu kordhiyaan qodobo isla hawshaas muhiim u ah oo aan ku jirin agendaha)

Doorashada Ka qaybgalayaasha Shirka

Badanaaba dadka shirka looga yeerayaa waa in ay noqdaan dad lagu yaqaan xirfad hawsha laga hadlayo khuseysa, haddiise arimuhi aad xasaasi u sii yihiin waa in la sii kala xushaa xirfadlayaasha oo loo yeeraa kuwa aqoontoodu aad u sareyso kuna dhiiran kara in ay go'aan ka qaataan. Xirfadlayaasha la xulanayaan waa in aysan ka badnaan 8-12 qof haddiise tiradu intaas ka badato waxaa loo baahanayaan in ayana laga fakaro shir guddoomiyaha shirka hoggaaminayaan in uu noqdo shir guddoomiye adag oo shirka xakamayan kara si go'aan wax ku ool ahi uga soo baxo.

Waqtiga Shirka

Hoggaamiyuhu waa in uu aad uga taxadaro waqtiga shirka, gaar ahaan ka ilaaliyo maalmaha dadku mashquulka yahay sida jimcayaasha, iidaha, iyo maalmaha dadku fasaxooda shaqsiga ah leeyihiin, sidoo kale waa in shirka laga leexiyo subaxa hore ama habeenkii oo aad fili karto in dadku kaa soo daaho waqtiguna iska kaa guro.

Goobta shirka

Goobta lagu shirayaa waa muhiim waxaana hoggaamiyaha xil ka saaran yahay in ay noqoto goob ka qaybgalayaashu maqsuud ku yihiin, waa in ay ka dheeraataa goobaha shaqada si aan loogu mashquulin in haddba qof shaqo u kaco. Goobta lagu shirayaa waa in ay leedahay tilmaamaha soo socda:

- In aanay ciriiri noqon
- In ay leedahay hawo ku filan
- In ay leedahay iftiin ku filan

- In ay tahay meel sharqanta gaadiidka iyo dadka ka fog
- In ay u dhan yihii qalabkii looga baahan karo shaqada sida miisaska kuraasta iwm
- In ay nadiif tahay leedahayna musql/musqulo nadiif ah oo biyo leh
- In ay leedahay goob lagu tukan karo haddii shirku ku aadamo ama gaaro xilli salaaddu joogto

3.7 Kaalinta Iyo Shuruudaha laga Rabo Shir Guddoomiyaha

Shir gudoomiyuhu waa qofka masuulka ka ah guuleysiga iyo guuldarrada shirk, shir guddoomiye waxaa lagu mataalaa sida darawal gaariga uu wadaa u leexanayo hadba dhinaca uu u leexiyo. Shir guddoomiye kastaa qaab gaar ah ayuu shirk u hagaa, hase yeeshi shuruudaha hoos ku qoran ayaa laga rabaa shir gudoomiyuhu in uu raaco marka uu shir hoggaaminayo:

- Waa in uu yimaado goobta shirk xilli ka horeysa xilliga shirk lagu balamay
- Waa in uu kuraasta shirk u sii habeeyo qaab lays wada arki karo.
- Waa in uu furo shirk xilliga ku qoran qoraalka hore loo qaybiyey
- Waa in uu uusan ka ogolaan qof ka soo daahay shirk xilligii la balamay in uu dib ka soo jeediyo su'aalo laga soo gudbay ama dood ka keeno qodob la soo dhaafay
- Waan in aanu ka ogolaan shirk in qof uu iska hadlo shirk dhediisa, ayada oo aanu ogolaansho ka helin shir gudoomiyaha ama geesaha laga hadlo.
- Waa in uu ka qaygalayaasha shirk qodob qodob ugu akhriyo agandaha shirk hubiyana in la wada fahmay
- Waa in ka qaygalayaasha iyo gudoonkuba wada dagsadaan shuruudihii lagu wada dhaqmi lahaa oo la wada xushmayn lahaa inta shirku socdo
- Waa in aanu ogolaan, koontaroolana agenda oo iyadoo aan qodob dhamaan qodob kale loo gudbin.
- Waa in uu ka qaygalayaasha u sheego in barnamij ka baxsan agendaan laga hadli karin inta shirku socdo.
- Waa in uu ku dhiiri galiyo in xubnaha shirk fadhiyaa ka wada qaybqaataan dooda oo aan qof kaliyihii ku noqnoqon hadalka, uuna dhiirigaliyo haddii qof ama kooxdii ka aamusnaadaan shirk sabab kasta ha u aamusnaadaane.
- Waa in aanu ka ogolaan ka qaygalayaasha in qof kaligiis khasbo in fakarkiisa la qaato ama waqt badan ku qaato in ku celceliyo si loo aqbalo.
- Waa in uu ka qaygalayaasha u sheego in fakar qof soo jeediyeen la dabagalin lana naqdiyin, qof kastana xor u yahay in uu aragtidiisa soo bandhigo.
- Waa in uu ka dalbo ka qaygalayaasha in qodobkii la dhameeyaba go' aan laga wada qaato si looga gudbo.
- Waa in uu ka ilaaliyo kaqaygalayaasha dhedooda in is afgaranwaa ama buuq ka bilowda ama ka dhex abuurmo inta shirku socdo.
- Waa in uu soo koobo dulucda shirk marka waqtigii qorsheysnaa dhamaado
- Waa in uu kala saaro asagoo la kaashanaya ka qaygalayaasha qodobada la isku raacay iyo kuwa la isku mari waayey oo loo riixay shirk dambe
- Waa in uu ka dalbo xoghaynta shirk in ay akhrido sidii qodob walba looga dooday iyo go,aanka laga qaatay
- Waa in uu ka dalbo gabagabada marka xoghayntu dhamayso qoraalka shirk in ay ka qayb galayaasha ku raacsan yihiin xoghaynta sida ay u soo koobtay doodii iyo hadii wax laga tagay, qodobo muhiim ah oo laga hadlay lagana tagay oo aan xoghayntu sheegin in la isku raaco.
- Waa in qoraalka xoghayntu akhrisay iyo wixii ka maqnaa oo lagu kordhiyey uu shir guddoonku ka dalbo ka qaygalayaasha in ay isku raacaan.
- Waa in uu u mahadceliyo ka qaygalayaasha shirk marka hawsha la isku raacay ay dhamaato, kadibna shirk u xiro.

3.8 Qodobada ka reeban shir gudoomiyaha

Hoggaamiyuu marka uu shirka gudoominayo waxaa ka reeban qodobada soodocda si shirku u noqdo mid guuleysta:

- Waa in uusan waqtii badan oo uu hadlo ka qaadan shirka.
- Waa in ay kaalintiisu ku ekaato dhageysi iyo hadal qaybin.
- Waa in aanu muujin caro iyo dulqaad la'aan marka ka qaygalayaasha shirka ka hadlayaan.
- Waa in aanu waxba ka badalin fikradaha kaqaygalayaashu ka soo jeediyaan shirka oo isku raacaan.
- Waa in hadal qaybinta aanu qof ama koox ku celcelin ee hadalka u qaybiyo ka qaygalayaasha oo dhan.
- Waa in uusan ka qaygalayaasha u muujin madaxnimo ee u muujiyo kaliya in uu shir gudoomiye u yahay
- Waa in uu ka digtoonaado in uu shirka soo dhexdhigo hadal xubnaha iska hor keeni kara ama aan cadeyn.
- Waa in uu ka qaygalayaasha ka kasbo dhiiranaan iyo in ay fikrado cusub soo jeediyaan
- Waa in uu figrad kasta ka qaygalayaashu soo jeediyaan uu sideeda ku aqbaloo uusana kala doodin.

Hoggaaamiyaha shirka gudoominayaan marka uu kaalintiisa ka soo baxo ka qaygalayaasha shirka waxaa u suurtagasha in ay u mahadnaqaan shir gudoomiyaha iyo xoghaynta shirka, xusaana guulaha wax ku oolka ah oo laga gaarey shirka.

3.9 Diyaarinta Warbixinta Shirarka

Hoggaamiyaha fiican iyo kooxdiiisa shaqo aad ayey muhiim ugu tahay in ay yaqaanaan qaab qorista warbixinada iyo gaarsiinta macaamiishooda, si xiriirkha ka dhexeeya iyaga iyo macaamiishooda u ficiadaado. Marka Hoggaamiyuu shir qabto ka qaygalayaasha shirku waa in ay helaan nuqul dhamaystiran oo ah warbixintii shirka oo ay ku tafatiran yihiin qodobadii looga hadlay shirka oo la isku raacay, maxaa yeelay waa dadka la rabo in ay dhaqangaliyaan go'aamadii shirka, gaarsiiyaana deegaanadii ay ka yimaadeen. Hoggaamiyaha aan xirfad u lahayn in warbixinta uu gaarsiiyo ka qaygalayaashii ka qaygalay shirka,

waa hoggaamiyaha shaqadiisu aanay dhamaystirnayn, warkiisuna aanu gaarin meelaha u baahan, taas oo geyeysiisa in uu ku guuldarreysto baraatmikiisa shaqo.

3.10

Qaab Bilowga Warbixinta

Marka la qorayo warbixin noocay doonto ha ahaatee waa in lagu bilaabo: Magaca shirka, cidda loo qabatay, meesha lagu qabtay iyo waqtiga la qabtay.

3.11

Diiwaangalinta Ka Qaygalayaasha

Marka la diiwaangalinayo ka qaygalayaasha shirka waa in dhamaan dadkii la casumay magacyadooda iyo meelihii laga casumay la qoraa ayadoo loo kala qorayo sadex qaybood oo kala ah:

- Ka qaygalayaal la casumay oo yimid shirkana ka qaygalay.
- Ka qaygalayaal la casumay oo aan shirka iman, hase yeeshii cududaar soo direy iyo
- Ka qaygalayaal la casumay oo aan shirka iman, cududaarna soo dirin

3.12

Saxiixa Warbixinta

Marka shir guddoonka iyo xoghaynta shirku ay dhamaystiraan qorista warbixinta shirka, ayagoo raacaya qaabka qorista warbixinada oo aanu ku soo marey qaybtii hore ee buugga, waxaa shir guddoomiyaha iyo xoghayntuba ay saxiixayaan warbixinta inta aanay u gabin ka qaygalayaashii shirka. Hoggaamiyaha dira warbixin aan saxiixnayn waxaa loo fasiran karaa labo arimood midkood:

Tan koowaad in uusan ahayn hoggaamiye xirfad lah.

Tan labaad in uu yahay hoggaamiye aan masuul ahayn oo aan xil iska saarin mas'uuliyadiisa, waana tan loo baahan yahay hoggaamiyaha fiican in uu xil iska saaro si aan bulshadiisu si xun ugu qiimayn.

3.13

Diiwaangalinta Warbixinta

Warbixinta inta aan la diiwaangalin, waa in laga hubiyaa in ay ku dhamaystiran yihiin qodobada soo socda oo ay si cad ugu qeexan yihiin si ay u noqoto warbixin dhamaystiran oo la diiwaangaliyo:

- Qodobada la isku raacay
- Qodobada aan la isku raacin oo loo riixay shirka dambe
- Qodobada cusub oo aan hore agendaha ugu jirin oo la soo jeediyey
- Go'aamada ka soo baxay shirka iyo
- Magacyada xubnaha ansixiyey warbixininta

3.14

Kala Duwanaanshaha Warbixinada

Qaybihii hore ee buugga hoggaaminta fican waxaanu aad ugu dheeraanay qaabka ugu haboon ee warbixn loo diyaariyo haddii ay tahay warbixn caadi ah oo laga diyaariyey barnaamij shaqo ama warbixin hoggaamiyuuhu ka rabo in uu khudbad ahaan ka jeediyo fagaare, haddaba qaybtan waxaanu faallo gaaban ka bixinaynaa warbixntu noocay doontaba ha ahaatee in ay labo qaybood u qaybsanto oo kala ah:

- Warbixin qoran iyo
- Warbixin aan qorneyn

Labada noocba waa la isticmaalaa, hase yeeshee mid waliba waxaa ay leedahay calaamado lagu garto oo ay tan kale uga duwan tahay.

3.15

Faa'iidada Warbixinta Quran

Warbixinta qoran ayaa u faa'iido badan hoggaamiyaha, maxaa yeelay waxaa ay ka caawisaa nidaamka hogaamintiisa. Warbixinta qoristeeda hoggaamiyaha sida uu rabo ayuu u fududeysan karaa asagoo raacaya shuruudaheeda, taas oo aan ku macnayn karo:

- Hoggaamiyuuhu waxaa uu qoran karaa warbixin kooban oo aan hal bog ka badnayn asagoo adeegsanaya shuruudihii warbixin qorista, sidaas awgeed khasab ma aha inaad qorista warbixinta uga caajisto in lagaa rabo bogag badan oo dhib badan
- Warbixinta waxaa lagu qori karaa gacanta (Qalin), taas oo macneheedu yahay in aan hoggaamiyaha qorista warbixinta aanay ka xanibi Karin in uu helo qalab wax lagu garaaco ee uu warbixtiisa ku diyaarsan karo goob kasta asagoon u baahan qalab casri ah.

Ujeeddada ka dambaysa aalad kasta ha isticmaalee in hoggaamiyuuhu caadeysto qorista warbixnta waxaa ay u fududeynaysaa in uu helo warbixin qoran oo leh faa'iidooyinka hoos ku qoran:

- Waxaa ay leedahay raadraac la kaashado mustaqbalka
- Lama badali karo lagamana been sheegi karo maxaa yeelay waxaa la helayaa dadkii qorey oo saxiixay
- Khilaafka ayey yareysaa oo arin la isku qabsaday ayaa warbixininta qorani ka markhaati kacaysaa.
- Shaqadaada ayey kuu nidaaminaysaa oo ka dhigaysaa mid aad la socoto hawsha kuu qabsoontay.
- Waqtiga ayey kuu sahashaa oo dhib kugu noqon mayso inaad hesho qodobo aad mudo ka hor qortay oo diwaangashatay, hase yeeshi aad hilmaantay.

3.16

Faa'iido Darida Ay keento Warbixinta aan Qorneyn

Warbixinta aan qorneyn waa mida isticmaalkeedu aad noogu badan yahay, badanaa uma aragno dhibaato, hase yeeshi waxaa ay hoggaamiyaha u leedahay dhibatooyin dhaawici kara hoggaamintiisa. Warbixnta aan qorneyn waxaa uu hoggaamiyuuhu kala kulmi karaa dhibaatooyinka soo socda:

- Waa la isku qabsan karaa oo khilaaf ayey abuuri kartaa, marjac qoran oo la iskula noqdaana ma jiro
- Wixii lagu hadlay qofba siduu rabo ayuu u fasirtaa una qaataa
- Diiwaan kama haro
- Waxqabadkaagu ma muuqdo
- Hoggaamiyaha xafiska kaaga dambeeyaa dhaxal kaama helo.
- Mawduuc aad hore u jeedisay ayaad ku soo celin kartaa adiga oo aan xasuusnayn

QAYBTA AFRAAD

Shaqaa sharaf lagu gaaraa!

Muhimadaha Mashruuca Shaqo Iyo Hoggaamiyaha

Hoggaamiyaha fican, si uu ugu guuleysto hawlaha baaxada leh ee ay ka filayaan bulshada dooratay, waxaa lagama maarmaan u ah in uu leeyahay xirfad uu ku diyaarsan karo mashruuc shaqo oo wax ka tara wax ka qabashada baahiyaha kala duwan ee ay u baahan yihiin bulshada dooratay.

Buuggan waxaa hoggaamiyaha fican uu ka helayaa xirfado u fududeynaya in uu diyaarsan karo mashruuc shaqo oo ku salaysan baahida bulshada. kala hormarinta baahiyaha balaaran ee ka jira deegaanka waxaa xil ka saaran yahay hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo ayagoo kala tashanaya bulshada baahiyuhu sida ay u kala mudan yihiin, hase yeeshi baahidu nooc kasta oo ay tahayba waxaa ay u baahan tahay in loo diyaariyo mashruuc shaqo oo leh dariiqooyin loo maro, guusha hoggaamiyuhu ka gaari karo mashruuciisa shaqo waxaa ay ku xiran tahay hadba sida uu u diyaariyo iyo si uu uga gado haddba cida uu ka rabo in ay u maalgaliso.

Tallaabooyinka soo socda ayaa saldhig u ah in laga helo mashruuc kasta oo shaqo oo la rabo in uu meel mar noqdo luqad kasta ha ku qornaadee:

4.1 Shuruudaha Laga rabo Hoggaamiya marka uu Mashruuc Shaqo Diyaarinayo

Mashruuca uu diyaarinayo hoggaamiyuhu waa in ay ku cadahay ujeedada guud ee uu ka leeyahay, islamarkaana ahaadaa mid ka turjmaya baahida bulshada oo uu hoggaamiyo, hadiise uu doorashadiisa iyo diyaarintiisaba ay ku talaabsadaan hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo waxaa mashruucaasi noqonaya mid kalsooni daro ka dhix abuura bulshada iyo hoggaamiyaha, maadaama aan hoggaamiyahu kala tashan mashruuca waxaa bulshadu u arkayaan mid aan danaynayn kala hormarinta baahiyaha bulshada dooratay.

4.2 Macluumaadka Hogaamiyuhu u Baahan yahay Marka uu Qorsheynayo Mashruuca Shaqo

Marshuuc kasta oo shaqo nooca uu doono ha ahaadee waa in ay ka muuqdaan oo ay ku cad yihiin tallaabooyinka hoos ku qoran oo muhiim u ah qorsheynaya mashruuca:

4.2.1	Raad raaca mashruuca
4.2.2	Himilada iyo ujeeddooyinka mashruuca
4.2.3	Waxqabadka mashruuca
4.2.4	Guusha mashruuca
4.2.5	Qaabka fulinta mashruuca
4.2.6	Kormeerka iyo qiimaynta mashruuca
4.2.7	Joogtaynta mashruuca
4.2.8	Dhaqaalaha aad u codsanayso in aad mashruuca ku fuliso iyo Raasamaalka aad ku kaabayso mashruuca la qorsheynayo
4.2.9	Raadraaca Mashruuca
4.2.1	

Qaybta ugu horreysa ee raadraaca mashruuca waxaa lagu qeexayaa baahida keentay in la codsado mashruuca iyo sababta aad u dooratay mashruuca.

4.2.2 Himilada Iyo Ujeeddada Mashruuca

Himilada mashruuca waa in ay ku caddahay rajada guud ee laga filayo mashruuca, hase yeeshi ujeeddada mashruucu waa mid gaar u ah wax qabad kasta oo ka mid ah hawlaha qorsheysan, ujeedada mashruuca marka aad qoreyso waa in aad hubiso in ay ku salaysnaadaan shanta astaamood ee soo socda:

- In hawl kasta oo la qabanayo ay cayiman tahay
- In hawsha la qabanayo tiro ahaan iyo tayo ahaanba ay qiyaasan tahay.
- In ay tahay hawl la wajiji karo, tusaale 30% carruurta ku nool magaalada Barwaaqo ayaa laga talaalayaa cudurka Jadeecada.
- Waa in ay ku salaysnaato xaqiil ku filan hawsha, adigoo ku salaynaya dhaqaalaha aad codsatay iyo raasamaalka aad haysato oo aad ku kabi karto mashruuca iyo
- In ay waqtiveysan tahay oo aad cadeyso mudada aad hawsha ku bilaabayso iyo mudada ay ku dhamaanayso.

4.2.3. Waxqabadka Mashruuca

Wax qabadka aad ugu talo gashay in aad ku fuliso mashruuca waa in aad mid mid u taxdo, adigoo mid walba caddeynaya ujeeddada aad ka leedahay oo ku salaysan qodbadada kor ku xusan.

4.2.4.

Guusha Mashruuca

Guusha aad ka filayso mashruucaaga kuu qorsheysan waa in ay si cad uga muuqataa waxyaalaha laga filayo mashruuca, hal tusaale oo ku saabsan guulaha qorsheysan oo lagu sii cadeyn karo mashruuca waxaa ka mid ah, marka mashruucu dhammaado 100 qoys oo danyar ah oo ku noolaa magaalada Barwaaqo ayaa qoys walba waxaa lagu wareejiyey guri ka kooban labo qol, musqul iyo deyr ku wareegsan oo dhan 10x10 Mitir oo laba jibaaran.

4.2.5.

Qaabka Fulinta Mashruuca

Qaabka loo fulinayo mashruuca waa in ay ku caddahay mashruuca ayadoo waxa la qabanayaay ay ku salaysan yihiin shanta qaybood oo lagu gaari karo himilada iyo ujeeddada mashruuca, isla markaana uu ka jawaabayo shanta su'aalood oo hoos ku qoran:

- Maxaa loo baahan yahay in la qabto?
- Maxaa loo qabanayaay?
- Sidee loo qabanayaay?
- Xaggee laga qabanayaay?
- Yaa qabanayaay?
- Goormaa la qabanayaay iyo
- Waliba maxaa dhaqaale loo hayaa hawshaas?

4.2.6.

Kormeerka iyo Qiimaynta Mashruuca

Kormeerku, muhiim ayuu u yahay mashruuca shaqo ee laga rabo hoggaamiyuuhu in uu ku horumariyo bulshada uu hoggaamiyo, hoggaamiyaha iyo cid kasta oo gacan dhaqaale galisay mashruuca shaqo, waxaa laga rabaa in ay kormeer joogto ah ku sameeyaan mashruuca inta uu socdo.

Kormeerku waxaa uu ka taraa mashruuca in lala socdo hadba meesha hawshu marayso, si haddii wax u qaldamaan inta hawshu socoto wax looga qabto, hadiise kormeerku aanu joogto noqon waxaa dhacaysa in waxa khaldamaa ay gaaraan xilli aan waxba laga qaban karin. Tusaale kooban haddaan ka bixiyo, matalan, haddii guri la dhisayo uu qalooc galo dhismaha, inta hawshu socoto haddii hoggaamiyaha ama cida ku shaqada leh ay kormeerto waxaa dhacaysa in wax laga qabto oo la dumiyoo qaybta qaloocu ku jiro, hadiise kormeerku

yimaado marka gurigii la dhammeeyo waxba lagama qaban karo ilaa guriga oo dhan la dumiyoo, sidaas awgeed ayaa joogtaynta kormeerku ay muhiim u tahay si loola socdo hadba hawshu meesha ay marayso.

Qiimayntu, badanaa qiimaynta mashruuca waxaa la sameeyaa sadex jeer oo kala duwan oo kala ah bilowga, dhexdhexda iyo marka mashruucu dhammaado, taas micnaheedu yahay in lala socdo hadba meesha hawshu marayso, maxaa yeelay guusha mashruucu waxaa ay ku xiran tahay in la dhamaystiro hawsha qorsheysan.

4.2.7.

Kala duwanaanshaha Kormeerka Iyo Qiimeynta

Kormeerku waa la socodka xawaaraha hawshu ku socoto iyo haddaba heerka ay marayso, ayadoo sixid lagu samaynayo wixii khaldama, qiimayntuse waxaa ay mashruuca u tartaa in ay cadeyso guusha laga gaarey mashruuca iyo haddii lagu guuldareystay.

4.2.8

Joogtaynta Mashruuca

Joogtaynta mashruucu, waa qayb aad muhiim ugu ah mashruuca, haddii hoggaamiyuuhu codsado mashruuc ku saabsan in dhiso isbitaal loona qalabeeeyo hase yeeshee marka la dhameeyo dhismaha iyo qalabaynta aan loo helin shaqaalihi ka shaqayn lahaa ama dhaqaale uu ku soo kireysto shaqaale waxaa dhacayso in mashruucaasi yahay mid aan guuleysan oo iska xirma, waana sababta ay lagama maarmaanka u tahay in hoggaamiyuuhu uu la tashado bushada inta aanu mashruuca gudbin, maxaa yeelay waxaa laga hadli lahaa cida wadaysa oo dhaqaalahaa bixinaysa marka mashruucu dhammaado si loo joogteeyo mashruucuna u guuleysto.

Waxaa kale oo mashruuca joogtayn kara haddii hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo ay ku daraan qayb dakhli dhalin ah mashruuc kasta oo ay diyaarinayaan, si dhaqaalahaa ka soo baxa loogu joogteeyo mashruuca marka uu dhamaado. Waxaa kale oo hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo laga rabaa in ay ku daraan mashruuca noocuu doono ha ahaadee in uu u tababaro xirfadlayaashii qayb ka noqon lahaa socodsiinta shaqada. Tusaale matalan ceel biyood ayaa loo samaynayaa degmo, marka ceelka shaqadiisu dhamaato xirfadlayaasha loo tababaray socodsiinta hawsha ceelka waa in dakhliga ceelka ka soo baxa ay sadex qaybod u maareeyaan:

- Qayb lagu fuliyo mushaharaadka iyo hawlaho socodsiinta ceelka
- Qayb loo dhigo dayactirada joogtada ah ee ceelka sida olyo badalka matoorka, shidaalka, dayactirka yaryar iwm iyo
- Qayb loo kaydiyo ceelka si haddii qalabka muhiimka ah ee ku jira ceelka ay daxalaystaan ama bamku gubto si aan loo waayin cid xiiseynaysa oo dagdag u iibisa, ayadoo laga taxadarayo in aan magaaladu biyo la, aan noqon.

Sidaas ayey muhiim u tahay baahida loo qabo in hoggaamiyuhu noqdo hoggaamiye la tashi la leh bulshada uu hoggaamiyo, hawsha uu qabanayaana u qorsheysan tahay si mashruuciisu u guulaysto, bulshadiisuna u aaminto.

4.2.9 Dhaqaalaha Mashruucu U baahan Yahay

Hoggaamiyuhu marka uu qorsheynayo mashruuc shaqo, waa in uu aad uga fakaraa in diyaarinta mashruuca uu kala tashado dad xirfad u leh oo ka kaaliya. Qorsheynta dhaqaalaha ku baxaya waxqabad kasta oo mashruuca ka mid ah waa in laga taxadaro in uu ku filan yahay, waqtiga fulinta loo caymayna aanu dib uga dhicin, si haddii sicirku koco aan dhaqaaluhu u kafayn waayin hawshii loogu talo galay in lagu dhamaystiro.

Xilliga diyaarinta mashruuca shaqo waxaa hoggaamiyaha u furan in uu ku daro dhaqaale kooban oo la sababeeyo oo loola jeedo in lagu kabo waxqabadyada qorsheysan ee mashruuca haddii koror ku yimaado. dhaqaalaha kororka loo qorsheeyey haddii qayb laga isticmaalo dhaqaalahaas waa in ay sababaysan tahay, hadii aan la isticmaalin ama aan qayb la isticmaalina waa in lagu celiyo cidii bixisay mashruuca ayadoo la sababeeyey qaybta laga isticmaalay.

4.2.10 Rasamaalka Lagu Xisaabtamayo In Lagu Kabo Mashruuca

Hoggaamiye kasta iyo kooxdiiisa shaqo marka ay mashruuc shaqo qorsheynayaan, waa in ay bulshada ka wada tashadaan kaalinta ay bulsho ahaan ay ku darayaan oo uga qaybqaadanayaan mashruuca. Tusaale matalan haddii mashruuc ku saabsan iskuul loo dhisayo degmo, inta qorsheynta mashruuca aan la samayn waa in bulshadu cadeyso kaalint ay ka qaadanayo isla markaana saxiixdaa qaabka ay u bixinayso sida in ay masuul ka tahay bixinta dhaqaalaha ku baxaya dhulka laga dhisayo iskoolka, ilaalinta qalabka dhismaha, maqaasiinka lagu kaydinayo

qalabka, shaqaalaha hoose qaybtood iwm Waxaa kale oo laga rabaa hoggaamiyaha iyo kooxdiiisa shaqo iyo bulshadaba in ay ka fakaraan qoondo dhaqaale oo qayb ka noqota joogteynta mashruuca marka uu dhammaado ama lagu kabo hawshii is dhinta, lacala haddii cidda lacagta bixinaysaa aysan sharcigooda ku jirin lacag lagu kabo waxqabadkii is dhima.

QAYBTA SHANAAD

Ra'yi mideysan baa reer lagu dhaqaa!

U Qareemidda iyo Meel Marinta Ra'yiga

U qareemidda iyo meelmarinta ra'yigu, waa labo arrimood oo aan kala maarmin. Qaybaha soo socda ayaa lagu faahfaahinaya macnaha iyo isticmaalka labada qaybood. Marka Hoggaamiyuhu isticmaalayo u qareemidda iyo meelmarinta ra'yiga bulshada waa in uu yaqaanaa xirfadaha lagu kasban karo kalsoonida bulshada. Hoggaamiyuhu marka uu rabo in uu kasbado kalsoonida bulshada waa in uu u hogaansanaad qodobada soo socda oo lagama maarmaan u ah u qareemidda iyo meelmarinta ra'yiga:

- In uu daacadnimo iyo kalsooni u muujiyo kulana shaqeeyo bulshada
- In uu awood u yeesho u qareemidda baahiyaha kala duwan ee bulshadiisa
- In uu ku sifoobo shaqsi mar walba u dooda bulshadiisa ra'yigoodana meelmariya.

5.1 Qeexidda Waxa Loola Jeedo U Qareemidda

U qareemid, waxaa loola jeedaa marka hoggaamiyuhu asagoo ku hadlaya codka bulshadiisa uu ka hadlo baahidooda iyo horumarka ay u baahan yihiin. Haddii hoggaamiyuhu leeyahay xirfadaha u qareemidda baahida bulshada waxaa wax badan uga qabsoomaan horumarkii laga filayey hogaamiyaha. Hoggaamiyaha Fiican marka uu u qareemid samaynayo waa in uu haystaa xubno firfircoor oo garab Istaaga lana shaqeeya.

Hoggaamiyuhu haddii uu ku guuleysto xulashada kooxda la shaqeynaysa, waxaa u suurto gasha in uu ka gudbo xannibaadyo badan iyo qancin cid kasta oo ka soo horjeeday horumarka bulshada.

5.1.2. Tallaaboynka Loo Maro U Qareemidda

Hoggaamiyaha fiican inta aanu bilaabin u qareemidda barnaamijka uu ku horumarinayo bulshadiisa waa in ay u cad yihiin qodobadda soo socda:

- In uu leedahay Ujeeddo cad oo ay ku sharaxan tahay qaabkii uu ugu guulaysan lahaa oo u waqtiveysan.
- In uu baaris ku samayn karo mawduuca uu u qareemida ku samaynayo, xog fiicana aad ka soo urursataa si ay kuugu cadaato

meesha ugu sahlan oo aad ka bilaabi karto u qareemidaada In uu xulan karo dadkii kala halgami lahaa mawduuca aad u qareemida ku samaynayo, dadkaasi oo noqonaya dad aad hore u taqaanay waxtarkooda awoodna u leh in ay dad kale kuu sii kasbaan si shacbiyadaadu u badato

• In uu sii sheego xilliga uu soo bandhigayo mawduuca oo aad ku diyaargaroobi karto, waa u mihiim in hoggaamiyahu uu sii wargaliyo dadka oo ka sii dhaadhiciyo mawduuca uu ka hadlayo inta aanu iman goobta uu ka hadlayo si uu u guuleysto.iyo

• In uu qiimeeyo heerka dadaalkiisu marayo, waxaa loola jeedaa haddii hoggaamiyuhu dareemo in mawduuca uu soo jeedinayaan aanu aad ugu diyaarsanayn ama habka uu isticmaalay aanu ahayn mid guusha soo dadajin kara, waxaa wali u furan diyaargarow cusub asagoo raadinaya isticmaalka habab kale oo u soo dadajin kara guusha uu ka filayey mawduuca u u qareemida ugu samaynayey bulshada.

5.2.

Meelmarinta Ra'yiga

Meelmarinta ra'yigu, waa tallaaboooyinka aad ugu guuleysan lahayd hirgalinta mawduucii aad u qareemidda ku samaysay. Marka hoggaamiyuhu rabo in uu meelmariyo ra'yigiisa waa in uu bulshada ka dhaadhiciyo in ay ra'yigaaga kula qaataan. Tusaale matalan xubin aad xirfadeedda aad taqaan ayaad rabtaa in aad xil u dhiibto, haddaba inta aadan dooran si bulshadu aan aqoonta u lahayn kuula qaadato ra'yigaaga, waa in aad bulshada ka dhaadhiciso oo ka gado xirfada xubinta aad dooratay ay u leedahay arinta laga hadlayo, si marka ay ku qancaan ay kuula ololeeyaan oo dadka kale uga sii dhaadhiciyaan.

Marka aad hubsato in dadku ku qanacsan yahay oo kuu wada wacyigashan yahay ayaad ku dhawaqaqaysaa in lagula qaato xubintaada aad magacaabayso, taas waxay hogaamiyaha u suurtogalinaysa oo u sahalaysaa in lala qaato xubintii uu rabay, maadaama uu dadka hore uga soo dhaadhiciyey oo uga meelmarsaday ra'yigiisa.

Meelmarinta ra'yigaaga uma baahnid in aad fagaaro ka hadasho waxaad u baahan tahay in aad gaar gaar iyo koox koox aad u raadsato dadka aad is leedahay talada ayaa ka go,da ama culays badan bay bulshada ku leeyihiin, hoggaamiyaha waxaa laga rabaa laftiisu in uu sii diyaargaroobo oo u diyaarsanyihiin waxa uu dadkaas ula tagi lahaa si uu ugaga dhaadhiciyo meelmarinta ra'yigiisa

Marka aad meelmarinayo ra'yigaaga ogow dadka go'aangaarayaasha ah ee aad

u baahan tahay waa dad waqtigoodu yar yahay, si kulankaaga koowaad uusan u xiiso beelin, waa inaad u soo diyaargarowdo, shirka aad galaysana aad ku soo bandhigto dhamaan waxyaalaha ugu waawayn oo aad ka dhaadhicinayso dadka, ogow kooxaha aad u xulato in ay kula meelmariyaan ra'yigaaga haddii aysan ahayn xubno aan culays iyo sumcad ku dhex lahayn bulshada waxaa dhacaysa in aanu kuu hirgalin ray'yigaagii aad rabtay in uu kuu meelmaro, ayadoo lagugu qiimaynayo kooxaha kula halgamaya oo aan miisaan ku lahayn bulshada, sidaa awgeed marka aad ra'yi meelmarinayo waa inaad xoogga saarto diyaargarow iyo xulashada kooxo adag oo sumcad ku leh bulshada.

QAYBTA LIXAAD

Lammaane, waxaa loola jeedaa lab iyo dhadig, marka aanu aadamiga ka hadlayno waxaanu ula sii jeednaa Rag iyo Dumar, oo ilaahay koonkiisa ku wada abuurey. Buuggan hoos ugu sii daadagi maayo xuquuqaadka diiniga ah ee ay kala leeyihiin oo ku cad kitaabkeena munasalka ah, waxaanse ka abaareynaa dhinaca kala maarmid la'aanta oo iyada lafteeedu diin salka ku haya. Qaybtan waxaan xoogga saareynaa labo Arimood oo kala ah:

- Kaalinta haweenka ee bulshada iyo
- Lammaanaha iyo u sinaan la'aanta xuquuqaadka aasaasiga ah.

Kaalinta Haweenka Ee Bulshada

Gacmo wada jir bay wax ku gooyaan!

Waxaan la inkiri karayn kaalimaha kala duwan ee haweenku buuxiyaan ha noqto shaqada guriga ilaa tan ay lammaanaha kale la wadaagto. Shaqada guriga oo bilaabata marka salaada subax la tukado ilaa saacado badan oo habeennimada ah hooyadu waxaa ay ku masquulsan tahay shaqooyin ay ka mid yihiin:

- Maamulidda qoyska iyo ciddii dulsaar ku soo noqota
- Mas'uuliyadda dhallida ubadka, nuujinta, xanaanaynta, afbarida (ababinta) iyo korinta carruurta.
- Raadinta nolosha qoyska iyo
- Ka qaybgalka hawlaha bulshada oo aanay uga firfircooni yareyn ragga iwm.

Ayagoo haweenku ay kaalimahaas oo dhan buuxiyaan ayaa haddana aanay helin xuquuqdooda diiniga ah oo illaah quraankiisa ku siiyey, kuwaas oo laga duudsiyo ayadoo dhaqan lagu salaynayo. Meelaha aad xaqooda looga duudsiyo waxaa ka mid ah xaqa lahaanshaha sida dhaxalka, meherka, gaboodfalada kala duwan iyo u sinaan la'aanta ka qaybgalka waxbarashada iyo shaqooyinka kale oo ay xirfad la siman tan raga leeyihiin oo ka soo bilaabata heer tuulo ilaa qaran.

Lammaanaha & U sinnaan La'aanta Xuquuqaadka Aasaasiga ah

Haween badan ayaa leh xirfad iyo aqoon la siman tan ragga, hase yeeshee aan si siman u helin xuquuqdooda, waxaana marka la isku soo duuduubo ka mid ah sababaha lagu sharchiyeysto ku takrifalashada iyo duudsiga xuquuqahaas qodobada soo socda:

- Caadooyinka qabiilka oo xaqira haweenka ayagoo iska dhaadhiciya in aan haweenku waxba maamuli karin ayagoo adeegsanaya maahmaahyo liidaya oo aan diin salka ku hayn
- Shaqooyinka guriga oo ninkooda iyo wiilashoodu aanay ka caawin oo fursad u siin wayda in ay helaan xogo badan oo ay ka faa'iideysan lahaayeen.
- Dastuurada waddamada aan dimoqraadiga ahayn oo aan fursad siin haweenka.
- Qoyska ay u dhaxdo iyo kay ka dhalatay oo isku tuurtuura oo mid walba u sheego in ay kan kale xuquuqeeda ku leedahay.
- Haweenka badankooda oo aan aqoon badan u lahayn xirfadaha hoggaaminta ka baxsan tan guriga.
- Ragga badankiisa oo ka dagaalama isku duubnidha haweenka oo u kala qayb qaybiya qaybo iyaga kala taageera
- Qabiilka oo dhaqan ahaan sharaf daro u arka in naagi ay matasho.
- Haweenka oo waxbarashada aanay qoysaskoodu ugu dadaalin oo ka aaminsan yihiin in xirfadda la baro ay bari reero kale la aadayso, iyo
- Hooyada oo ay ka dhaadhacsan tahay in aanay ka maarmiin xoogga gabadha si ay ilmaha u koriso.

6.3 Faa'iidooyinka Ay Qoyska Ku Soo Kordhiyaan Haweenka Hela Fursadaha Waxbarashada

Haweenka wax bartaa aad bay uga xog ogaalsan yihiin ragga dhinaca qorsheynta qoyska iyo baahiyaha bulshada gaar ahaan:

- Nooca waxbarashada ku habboon gabdhaha
- Baahida biyo nadiif ah oo bulshada ku filan

- Ogaanshaha caafimaadka haweenka iyo qoyska
- Horumarinta dakhliga qoyska
- Qorsheynta dakhliga qoyska
- Is ixtiraamka qoyska dhediisa
- Barbaarinta wanaagsan ee ubadka iyo
- Helida xogta dhabta ah ee haweenka marka waraysi lagala yeelanayo gaboodfallada loo geysto iwm

Caqabadaha Haweenka Uga Yimaada ka Qaybgalka Siyaasadda

Haweenka tirada yar ee fursadaha u hela in ay ka qaybgalaan siyaassada waxaa ay la kulmaan caqabado niyad jab ku rida oo hakad galin kara xiisaha ay u hayaan ka qaybgalka siyaasada. Caqabadahaas oo ay ka mid yihiin:

1. Haweenka lagama qaabilo albaabada Siyaasadda, ragga oo aaminsan siyaasaddu in ay tahay shaqo iyagga u gaar ah, haweenkana kuma casumaan ka qaybgalinteeda.
2. Haweenka Badankooda oo aan xirfad ku filan lahayn, shaqooyinka culus oo ay haweenku ku mashquulsan yihiin iyo iyagoo aan helin fursado waxbarasho iyo tababareed oo u gaar ah ayaa sababtay in tiradda xirfadleyda haweenku ay aad uga tiro yaraadaan kuwa ragga.
3. Haweenka oo hawlo badan ku mashquulsan, haweenku waa hooyo, xaas, nolol maalmeed raadiye, iyo waliba ka qaybqaadashada arimaha bulshada, ma helaan fursado gaar ah oo culayska ay hayaan loogu kabayo, taas ayaa keentay in aysan helin firaqo la mid ah tan raggu helo
4. Dhaqaale xumo, haweenku dhaqaalaha waa kasbaan oo waa ka shaqeeyaan, hase yeeshee masuul kama aha dhaqaalaha qoyska, dhaqaalaha kooban ee soo gala haweenka waxaa ay dib ugu maalgalisaa baahida qoyska. Ragguse marka ay loolan siyaasaded galayaan waxaa ay isticmaalaan dhaqaalaha qoyska ayagoon kala tashan xaasaskooda.
5. Raggooda iyo aabbayaashood kuma dhiririgaliyaan siyaasadda, haweenka badankooda in yar oo fara kutiris ah mooyee marka ay siyaasad u hanqal taagaan jawaabta ugu horeysa ee ay

ninkooda ka helaan waxaa weeye siyaasad raggii baa wax
ka keeni waayey, haddaad shaqo u baahan tahay
gurigaagga iyo carruurtaada baa kuu baahan. Aabaheed ugama
garaabo jawaabta saygeeda oo waxaa uu ugu sii
jawaabaa ha iska dumin gurigaaga ee ee maqal talada ninkaaga.

6. Qabiilkeeda iyo qoyskeeda midna uma tirsana, qoyska ay u
dhaxdo fursad ma siiyo oo waxay qabaan in qoys kale ay
haweenku ka tirsan tahay fursadoodana aanay siin karin,
qoyskeeduna waxaa ay ka aaminsan yihiin in ay masuuliyadeedii
ka wareegtay oo ay reer kale u shaqayso kana tirsan tahay.

7. Magac diin baa lagu cadaadiyaa, haweenka diintoodu waxaa
ay siisay xuquuq fican ,hase yeeshoo waxaa lagu cadaadiyaa
dhaqan diin ahaan loo xoojiyo,kaas oo oranaya siyaasadda
waa hawl ragged, shaqada guriguna waa hawl dumar
oo iskuma qasna.

8. Ragga oo cududa haweenka diciifiya si aanay isku dooran,
ragga ayaa lug wayn ku leh kala qaybinta haweenka maadaama
aquoonta iyo fursaha ay helaan ay yar yihiin, waxaa ay aad uga
dhaadhiciyan in ay qabiileeda ay gacan siiso oo raggooda doortaan
naagi meel ku geynmaysee, halka ay cududud mideysan yeelan
lahaayeen oo ayagu haween ahaan isku dooran lahaayeen.

9. Haweenka siyaasada gala oo aan cod tiro ahaaneed lahayn,
badanaa ragga siyaasiyiinta ah marka ay arin xasaasi ah ka hadlayaan
inta aysan golaha keenin waxaa ay ku soo lafaguraan goobaha ay
ku kulmaan sida baararka shaaha, goobaha jaadka, Makhaayadaha
Iwm, arinkii oo la soo go,aamiyey ayaa la keenaa golaha. Go'aan kasta
oo fican oo haweeney ka soo jeedisidna madaxa ayaa loo
ruxaa, hase yeeshoo codka marka la qaado inta badan oo raga
ah ayaa codka hela.

6.5 Dadaalka Laga Rabo Haweenka Isu Diyaarinaya Ka Qaybgalka Hoggaaminta

Haweenka waxaa u banaan in ay u halganto mas'uuliyad kasta oo diintu u
ogoshahay, xirfadeedana ay leedahay, hase yeeshoo si ay u hesho cudud haween
ah oo gacan siiya iyo ragga oo faham iyo tixgalin ay ka helaan. Si arintaasi
mirodhal u noqoto waxaa looga baahan yahay Haweenka:

- In ay wax bartaan (cilmii diini ah iyo mid maadi ah) si
xuquuqda ay leedahay aan khalad loogu turjumin.
- In aanay isu muujin xubin ka culays iyo karti yar xubinta
kale ee ay isku xirfadda yihiin (Ragga)
- In ay ka dhaadhiciso hoggaamiyayaasha bulshada xuquuqda
haweenka iyo ka qaybgalka arimaha bulshada in aanay nina marti
ugu ahayn
- In aanay ka qaybgalka ka bilaabin kaliya dusha sare ee ay ku
dadaasho in ay ka qaybgalka arimaha bulshada ka bilowdo deegaanka
ay ku noosahay sida kaqaybgalka gudiyada deegaanka oo ay ka
mid yihiin kuwa biyaha, waxbarashada, caafimaadka Iwm.
- In ay kordhiyaan kulamada wacyigalinta haweenka si ay ugu
dhiiradaan in ay wax ka badalaan caadooyinka gabobay oo sida
diinta loo xoojiyo gaar ahaan madaxa looga beero haweenka aan
aquoonta lahayn.
- In haweenka wax baratay ay xoogga saaraan ka warqabka
xilliga diyaarinta miisaaniyad sanadeedka, si ay ugu yeeshaaqoondo
u gaar ah oo miisaaniyada ku cad, oo lagu fuliyo baahiyaha kala
duwan ee haweenka sida in ay helaan fursado wax barasho oo
firaaqadeeda ku waqtieysan, iskuwadida masuuliyadeeda iyo
aquoonsashada qof kasta oo xuquuqdooda ku duudsiya dhaqan soo
jireen ah ama gabarrimo.
- In ay ku dadaalaan in barnaamijiyada haweenka mudnaan gaar
ah la siiyo gaar ahaan xilliga diyaarinta dastuurka
- In ninkeeda iyo qoyskeedaba ka dhaadhiciyan in fursadaha
ay raadinayaan aanay ahayn kuwo duminaya qoyska ee ay yihiin kuwo
kobcinaya qoyska.
- In hoggaamiyayaashu ay aquoonsadaan kaalinta haweenka,
fursadaha haween ahaan loogu quondeeyana aanay marti ugu noqon
qabiil dhalay iyo mid ay u dhaxdo toona.
- In haweenku is doortaan si fursadaha ay xaqa u leeyiin aanay
mugdi u galin.

QAYBTA TODDOBAAD

Nin xil qaaday eed qaad!

Waajibaadka laga Rabo Hogaamiyaha Shacabku Doorto

Hogaamiyaha shacabkiisa doorto ha noqdo mid ay doortaan baarlamaan shacabku soo doortay ama mid dadka oo dhammi doorteen waxaa laga rabaa in uu fuliyo dhammaan waajibaadyada ay ka filayaan dadkii hoggaamiyennimada u doortay. Xukuumaddaha nooca xukunka baahsan ku shaqeeya ma aha in xukunka baahsan micnihiisu yahay in awooda uu leeyahay hoggaamiyaha guud ee waxaa gobol walba iyo degmo walba ay leeyihiin is xukunkooda iyo taladooda u gaarka ah, maamulka dhexena waxaa ka dhxeeyaa awoodo iyo masuulado cayiman oo ay ku wada shaqeeyaan islana ogolaadeen.

Xukuumadda Talada baahsan Ku Shaqaysa

Marka xukuumaddu tahay mid awooddeedu baahsan tahay talada waxaa leh shacabka cid gaar ahina kaligeed kuma tagrifalan karto. Talada baahsan waxaa looga jeedaa:

- Marka gobol/degmo kastaa ay leedahay awood ay ku qaadato canshuuraheeda, hawlaheedana ku maamulato, dawlada dhexena ay ka dhaxayso hawlo cayiman.
- Marka gobol/degmo kasta hawlaho laga fulinayo ay bulshadu ka qaybgalinta talada iyo go, aan gaarista ay wax ku leeyihiin. si ay u dareemaan in ay maamulka wax ku leeyihiin.
- Marka canshurta laga qaado degmadooda lala socodsiiyo waxa loogu qabtay.
- Marka gobolada/degmooyinku ay u madaxbanaan yihiin diyaarsashada mashaariic ku salaysan baahidooda.

Waajibaadka laga Rabo Hogaamiyaha Ka Shaqeeya xukuumadda Talada baahsan ku dhisan

Hogaamiyaha uu dadku doorto waxaa laga rabaa in uu fuliyo waajibaadyadda hoos ku qoran:

- In uu xiriir joogto ah la lahaado dadka soo doortay, mar walbana la socodsiiyo hawlaho soo kordha.
- In uu mar walba u soo jeediyo shacabkiisa talooyin iyo ra'yi horumar u

leh danahooda

In uu mar walba ka qaybgalo shirarka iyo kulamada ay yeeshaan shacabka soo doortay ee uu matalo.

In hoggaamiyuhu waqtigiisa uga qorsheeyo ugu yaraan maalin bishii si uu shacabka fagaarayaasha ama isgaarsiinta ugala hadlo, si iyaguna waxa ay tabanayaan ay ugala hadlaan.

In uu marwalba warbixin iyo jawaabo ka siiso talooyinka iyo caqabadaha shacabku ka soo jeediyaan kulamadii aad la yeelatay, wixii talaalbo laga qaadayna aad la socodsiiiso.

In kulan ama wadahadal kasta oo aad la yeelato shacabkaaga ay aqoontaadu meesha ka muuqato si aad uga qanciso su'aalaha ay ku warsadaan.

In aad shacabkaaga kala taliso una sheegto xuquuqaadka uu sharciga siinayo.

In aad ka qayb qaadato horumar kasta oo bulshadaada saamayn ku leh.

In dadka ku doortay mar walba ay kuu arkaan hoggaamiyhooda waxaana ay kaa filayaan in aad mar walba wax uga qabato.

Hoggaamiyuha fican waa in uu mar walba iska ilaaliyo in uu waqtii badan ku dhumiyo ama caadaysto xalinta arrimaha shaqsiga ah ee gaar gaarka loogula yimaado oo uu shacabka si siman ugu adeego, hoggaamiyaha arinkaas caadeysta waxaa ay dhaawacdaa sharaftiisa iyo kalsoonida shacabku ku qabo.

Dan gaar ah, waxaa loola jeedaa haddii shaqsi kuula yimaado in aad wax kala qabato arimo u gaar ah sida ka bixinta kirada guriga, waxbarashada ilmihiisa iwm. Hoggaamiyuha fican waa in uu mar walba ka fakaro wax ka qabashada danaha guud.

Gunaanad

Buuggan loogu magac darey "Hoggaaminta Fiican" waxaa uu ka kaabayaa hoggaamiyaha in uu u iftiimiyo qayb walba oo khuseysa shaqadiisa. Buuggan waxaa ka faa'iideysan kara qof kasta oo raba in uu xirfaddiisa hoggaamiyenimo kor u qaado.

Waxaa kale oo buuggan aad uu u anfacayaan hoggaamiyayaasha shaqeeyaa ee ay xirfaddooda hoggaamiyenimo hooseyso, waxaana hubaal ah in haddii uu si dagan u barto kuna dhaqmo xirfadaha ku yaala buuggan ay hoggaamintiisii hore wax wayn iska baddalayaan hawlihiisuna noqonayaan kuwo guuleysta.

Buuggan waxaa uu dadka oo dhan siinayaan in hoggaamiyennimadu aanay ahayn xirfad lagu dhasho, ee qofkasta oo barta xirfadaha hoggaaminta ay u furan tahay in uu hoggaamiye noqdo heerkuu doono ha hoggaamiyee. Hoggaamiyennimada micneheedu ma aha in aad xukunto qaran, maamul goboleed ama degmo, ee waxa aad hoggaamiye u noqon kartaa qoyskaaga, koox, saaxiibbadaa ama beesha aad ka tirsan tahay.

Qof kasta oo hal mar akhriya buuggan hoggaaminta fican, micnihiisu ma aha in uu u tababaran yahay hoggaamiyennimo ee waa in uu ku noqnoqdo oo ku dhaqmo. Waxyalahu ku qoran buuggan ma aha wax cusub oo aan hoggaamiyayaasha oo dhami ku dhaqmin, waxaa suurtowda in ay jiraan hoggaamiyayaal ku dhaqma xirfado kuwan ka sarreeya iyo kuwa aan fakarba ka haysan lakiin iska dadaala, sidaas awgeed barashada xirfad aadan hore u aqoon ama aadan ku dhaqmin kaa dhigi mayso aqoon laawe, ee waxaa ay kuu sii kordhinaysaa xirfaddaada shaqo si aad u guuleysato, bulshada aad hoggaamisaana kuugu jeclaato kuuguna kalsoonaato.

Akhristayaasha waxaan uga cududaaranayaan in mawduucyada aan buuggan ku soo ururiyey aanay ahayn kuwo dhamaystiran oo aad ka helayo xirfadihii hoggaamiyennimo ee aad u baahnayd, waxaase uu kuu noqon karaa daahfur kuu iftiimiya hoggaamintaada. Waxaa dhici karta qaybaha qaarkood macluumaadka ku qoran in ay jiri karaan kuwo ka sii habboon, sidaas awgeed ha ka caajisin haddii hamii hoggaamiyennimo kugu jiro in aad sii kobciso xirfaddaada ee aadan intan uga harin.

Waxaan akhristayaasha ka codsanayaan in ay ka soo tala-bixiyaan sida ay u arkaan buuggan xirfadaha hoggaaminta fican si haddii Alle idmo aan daabacaadaha dambe ugu dhiirado in aan ku daro figradihiina iyo talooyinka aad ka soo bixiseen buugga.

Figradhihiina iyo talooyinkiina waxa aad iigu soo hagaajin kartaan cinwaankayga ku qoran buugga qaybtiiisa hore ama gacansaar baad iigu soo diri kartaan xilli kasta oo ay suurtogal idiin noqoto.

Akhristayaasha buuggan waxa aan ku dhiirrigalinyaa in aysan igala bakhaylin figradahooda ku aaddan daraasadda buuggan ku dhigan, sida haddii ay ku arkaan erayo aan ku habbooneyn ama soo noq noqda, waxa aad xilli kasta i soo waydiin kartaan wixii su'aalo ah oo aad ka qabtaan mawduucyada uu koobayo buuggani ama qaybo ka mid ah.

Raadraac

Buuggan "Hoggaaminta Fiiican" qoristiisa waxaa igu dhiirigaliyey baahida loo qabo in la helo xirfad wax ka tarta hoggaaminta fican, oo hage u noqota hoggaamiyayaasha aan lahayn xirfad ku filan, kuwa xirfadda leh oo aan ku dhaqmin iyo kuwa raba in ay bartaan hoggaaminta fican si ay u noqdaan hoggaamiyayaal cusub.

Ackerman, Richard H., Pat Maslin-Ostrowski, 2003. *The Wounded Leader: How Real Leadership Emerges in Times of Crisis*. Wiley, John & Sons.

Barsh, Joanna. Lewis, Geoffrey. Cranston, Susie. 2009. *How Remarkable Women Lead: The Breakthrough Model For Work & Life*. Crown Publishing Group.

Caasha Geelle Diiriye. 1977-Present. Waayo aragnimo ku siman 28 sano oo ay u leedahay arrimaha maamulka, maareynta, waxbarashada & hoggaan wanaagga oo ay inta badan khibraddeeda qofeed ku saleysay buugga.

Grindle, Merilee S., 2009. *Going Local: Decentralization, Democratization, and the Promise of Good Governance*. Princeton University Press.

Hunter, James C., 2004. *The World's Most Powerful Leadership Principle: How to Become a Servant Leader*. Random House Inc.

Jim Brown, Patrick Lencioni. 2006. *The Imperfect Board Member: Discovering the Seven Disciplines of Governance Excellence*. Jossey-Bass Inc., Publishers.

Kellerman, Barbara. 2004. *Bad Leadership: What It Is, How it Happens, Why It Matters (Leadership for the Common Good)*. Harvard Press.

Knapp, John C., 2006. *For the Common Good: The Ethics of Leadership In The 21st Century*. Praeger Publishers.

Shields, Carolyn M., 2003. *Good Intentions Are Not Enough: Transformative Leadership For Communities Of Difference*. Scarecrow Education.

J.thomsonWaren,1995 ,Leaders companion insight on leadership through ages.

TALO BIXINTAADA KU QOR BOGGAN

TALO BIXINTAAD A KU QOR BOGGAN

Marwo Caasho Geelle Diiriye waxaa ay ku dhalatay magaalada Gaalkacayo sannadkii 1964, halkaas ayeyna ku dhameysay waxbarashadeedii hoose iyo dhexe. Tababar macalinimo oo 2 sanno ah ayey ku qaadatay Dugsiga Tababarka Macaliminta ee Xalane, kadibna macalinimo ayey kaga shaqaysay dugsiyada hoose/dhexe. Caasho waxay kuliyada Lafoole ka qaadatay shahaadada BA (Bachelor of Arts) sannadkii 1984, kadibna waxaa ay noqotay macalimad dugsiga sare, goor dambena waxay xilal kala duwan ka qabatay Wasaaradda Waxbarashada iyo Barbaarinta, Waaxdeeda qaabilسانا اریمهه هاوینکا. Sanadkii 1987-1988, waxay waxbarasho sare oo ku saabsan horumarinta haweenka ku qaadatay wadanka Hindia.

Caasho waxay aasaastay ururo samafal ah oo bulshada u adeegta, gaar ahaanna haweenka, dhallaanka iyo dadka nugul. Caasho waxaa ay door weyn ka qaadatay aasaaskii dowlad gobolleedka Puntland sanadkii 1998, waxaana ay ka mid ahayd diyaariyayaashii Axdigii ku meel-gaarka ahaa iyo Dastuurka Dowlad Goboleedka Puntland. Marwo Caasho waxaa ay todobo sano xubin ka ahayd Baarlamaanka Puntland (1998 – 2005). Sanadkii 2005 waxaa ay noqotay welina tahay Wasiirka Wasaaradda Horumarinta Haweenka Iyo Arimaha Qoyska. Sanadkii 2003 waxaa ay Caasho ku guuleysatay abaalmarin caalami ah oo ay ku muteysatay u adeegidda iyo u qareemidda dadka nugul ee dalka gudhiisa ku barakacay.

Honorable Caasho Geelle Diiriye was born in Gaalkayo 1964, and then completed her middle school in Gaalkayo in 1977. She attended two years Teachers' Training school in Xalane, and become an Elementary and Middle school teacher. In 1984, she obtained a Bachelor Degree of Arts (BA) in English Literature and Somali Language from Lafole College of Education. Once again, she becomes secondary school teacher until she was transferred to the Ministry of Education, Department of Women Education. In 1987-1988, she completed advance study of Women Development in India. Upon her return to Somalia, she established non-profit organizations dealing with social issue on women, children and vulnerable groups.

Caasho was one of the founders of Puntland State of Somalia, and was a member of Puntland Parliament in seven years (1998-2005). She was a member of committee drafted the three years Charter and Constitution of Puntland State of Somalia. In 2005, she was appointed and currently holding the Minister of Women Development and Family Affairs. In 2003, Honorable Caasha won an International Award for her commitment and dedication to provide humanitarian assistance to internally displaced persons (IDPs), women and children in particular.